№ 85 ՆՐԵՔՇԱԲԹԻ ԱՊՐԻԼԻ 22

1908

ԵՐԵՍՈՒՆՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՆՐԵՔՇԱԲԹԻ ԱՊՐԻԼԻ 22 № 85

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ" Базарная ул. д. Тамамшева № 16. Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզվով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւր. քանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՄՇԱԿ
(36-րդ ՏԱՐԻ)
ԱԳԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ
Հասցէն՝
ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ».
TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

ՄԱՅԻՍԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՅ ՎԵՐՋԸ 7 ՐՈՒԲԼԻ

Ամսական		Մէկ րուբլի
Ամերիկա տարեկան	„	6 դօլլար
Եւրոպա	„ „ „	30 ֆրանկ
Պարսկաստան	„ „	10 րուբլի

Չորեքշաբթի, ապրիլի 23-ին
ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆԻ ԱՄԱՌԱՅԻՆ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ
Հայոց Գայիանեան օրիորդական դպրոցի միջոցները շատացնելու համար
Տեղի կունենայ
ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ ՄԵԾ
ԶԲՕՍԱՆՔ
Վիճակախաղ-ալլեգրիով
և այլ բազմատեսակ զուարճութիւններով։ Մանկական խաղեր և ՊԱՐԵՐ, կոնֆէտտի, սերպանտին, բուֆէտ, երաժշտութիւն։
ՍԿԻԶԲՆ Է ՑԵՐԵԿՎԱՅ ԺԱՄԸ 2-ԻՑ
Մուտքը մեծերի համար 25 կ., երեխաների համար 15 կ.։
(Կ. Ե. Չ.) առ. 3—2

Մեծադիր պատկերների
—•ԱՐՈՒԵՍՏԱՆՈՑ•—
ԼԵՒՈՆ ՏԷՐ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ
(Գանովսկայա փողոց № 7)
Ընդունվում են ամեն տեսակ պատուէրներ՝ լուսանկարած մեծ ու փոքր պատկերներից և մեծացվում են գեղարուեստական ճաշակով մինչեւ ցանկացած չափը։
գները 3 րուբլուց սկսած
(Շ. Կ. Ե. Կ.) առ. 10—9

Նախազգուշացում

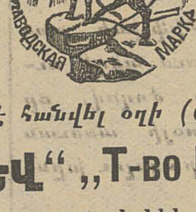

Դ. Զ. ՍԱՐԱՋԵՎ Д. З. Сараджевъ
ԹԻՖԼԻՍԻ ԳՐԱ ՍԵՆԵԱԿԻՑ
Ներկա ի վաճառ է հանվել օղի (столовое вино)
„ԸՆԿ. Գ. Մ. ՍԱՐԱՋԵՎ", „Т-во Г. М. Сараджевъ"
ֆիրմայով և մերին կատարելապէս նման етикетներով, նպատակ ունենալով մոլորեցնել պ. պ. սպառողներին, մեր ֆիրմայի հռչակով օգտվելու նպատակով։
Թողնելով դատարանին ապրանքի տարածման այդպիսի մի ձևի գնահատութիւնը, գրասենեակը խնդրում է յարգելի հասարակութեան ուշադրութիւն դարձնել ֆիրմայի էտիկետների վրա անուան և հօրանուան սկզբնական „Դ. Զ." „Д. З." տառերին, նոյնպէս գործարանի դրօշմի՝ «այծեամը ժայռի վրա»։
(օ. մ.) առ. 25—11

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
Հայոց Ազգագրական Ընկ. հրատարակութեամբ
ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ
եռամսեայ, պատկերազարդ
հրատարակութեան 1908 Թ. № 1. (XVII գիրք)
ԳԻՆՆ Է 1 Ր. 50 Կ.
Տարեկան (4 գիրք) բաժանորդագինն է 5 ր. կամ 13 ֆրանկ.
Դիմել՝ Ред. „Азгагракань Андесъ", Саперная 5. Тифлисъ. Red. «Azgagrakan Handess» Tiflis.
(Ե. Հ. Ո. Շ. Կ.) առ. 10—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ
Թիֆլիսի ժողովարանի աւագների խորհուրդը յայտնում է ի գիտութիւն պ.պ. անդամների, որ կիրակի, ապրիլի 27-ին, նշանակված է ընդհանուր ժողով քննելու համար ամառային շէնութիւն վարձելու, ժողովարանի չորս անդամների թոյլ տուած խախտումների և անտեսական այլ հարցերը։
առ. 2—2

Մարտի 16, կիրակի օրից
◆ ԲԱՑ Է ◆
Նկարիչ ԱՐՇԱԿ ՖԷԹՎԱՃԵԱՆԻ
ՋՈՒՏ
ԱԿՎԱՐԷԼՆԵՐԻ
Ցուցահանդէսը
Կովկասեան գիւղատնտեսական կայսերական ընկերութեան դահլիճներում.
Բարեատինսկայա փողոց.
Ցուցահանդէսը բաց է ամեն օր առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև երեկոյեան ժամը 5-ը։
Մուտքը արժէ 30 կոպէկ։
Աշակերտները և զինուորները վճարում են կէսը։
(օ. մ.) առ. 20—14

ՄԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Մեր ընթերցողները գիտեն, թէ ինչ դժուարութիւնների մէջ էր լինում մեր հասարակութիւնը, երբ նա պէտք է ներկայացնէր մեր գիւղական աշխարհի ցաւերը Պետական Դումային, Կովկասեան Փոխարքային կամ մի որևէ ատեանի։

— Տուէք թւեր,—ասում էին ատեանները,—տուէք ճիշտ ցուցումներ։

Մենք որոնում էինք, գտնում գտնում էինք ընկնում և շատ դժուարութեամբ ձեռք էինք բերում թւեր և ցուցումներ։

Բայց այդ էլ չէր օգնում գործին, որովհետև ժողոված տեղեկութիւնները պէտք է վաւեր համարվէին, պէտք է պաշտօնական մարմինների կողմից ճանաչված լինէին իբրև ստոյգ և ճիշտ։

— Ներկայացրէք պաշտօնական հաստատիչ ցուցմունքներ ձեր տուած տեղեկութիւնների վերաբերմամբ,—ասում էին նրանք։

Ատեանները, ստանալով խնդիրներ և դիմումներ, ուղարկում էին այդպիսիները նահանգական և գաւառական վարչական պաշտօնեաներին ստուգելու համար։ Եւ յաճախ, շատ յաճախ գաւառական զեկուցումները ամենևին չէին հաստատում խնդիրների և դիմումների մէջ արձանագրած տեղեկութիւնները։ Եւ այդ ոչ թէ այն պատճառով, որ արդարև այդ տեղեկութիւնները կեղծ են եղել, ոչ, այլ այն հասարակ պատճառով, որ տեղական պաշտօնական մարմին ոչ ոք գնացած չէ եղել այս ու այն գիւղին հասած աղէտի մասին։ Գիւղական հասարակութիւնները չեն յայտնել իրանց ցաւերի մասին տեղական վարչական իշխանութեան, համարելով այդ աւելորդ և ապարդիւն մի գործողութիւն։

Պէտք է աշխատել գոնէ այսուհետև չը կրկնել անցեալի սխալները և գիւղին հասած աղէտների մասին կազմել տալով պաշտօնական արձանագրութիւններ՝ ներկայացնել տեղական վարչական ատեաններին։ Այն ժամանակ, հիմնվելով այդ արձանագրութիւնների վրա, աւելի հեշտ է դիմումներ անել և բարձր ատեաններին՝ նպաստներ կամ դիւրութիւններ խնդրելու համար։

Պետական Դումայի թէ կովկասեան պատգամաւորները, որոնք ցանկանում էին ներկայացնել տեղական կարիքների ձայնը, թէ միւս պատգամաւորները, որոնք համակրելով կովկասեան գիւղացիութեան, կամենում էին աջակցել նրանց, անզօր էին հանդիսանում մեծ գործ կատարել, որովհետև նիւթեր չէին ունենում իրանց տրամադրութեան տակ, նիւթեր, որոնք լինէին համոզիչ և վաւերացնէին գիւղացիութեան պաշտպանների յայտարարութիւնները։

Ցանքերը արդէն աճում են տափարակում և շուտով կը սկսեն կենդանանալ լեռնային շրջանում։ Նրանց վիճակը պէտք է հասարակութեան ուշադրութեան առարկայ լինի, և մենք պէտք է կարող լինենք ժամանակին օգնութեան հասնել գիւղացիութեան, եթէ անհրաժեշտ լինի աղէտեալ տեղերում օգնութիւն հասցնելու։

Ս. Քալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թիւրքահայաստանի տառապեալ հայերին օգնելու նպատակով կազմված Հանգանակիչ Մասնաժողովը ապրիլի 11-ից տեղեկութիւն է ստացել Կ. Պօլսի հայոց պատրիարքարանից, որով յայտնվում է, որ Կ. Պօլսի ռուսաց դեսպանութիւնը, որին վերջերս 5000 ր. էր ուղարկված Հանգանակիչ Մասնաժողովի կողմից, այդ գումարից մի մաս ուղարկել է Վան, իսկ մի մաս էլ շուտով ուղարկելու է Բիթլիս և Մուշ՝ տեղական ռուս հիւպատոսների ձեռքով բաժանելու համար կարօտեալ հայերին։ Պատրիարքարանը յայտնում է, որ յիշեալ գումարի մասորդը կը յանձնվի իրան, որպէս զի հայաբնակ այն վայրերում, ուր կարիքը չափազանց սուր է և ուր ռուսական հիւպատոսութիւն գոյութիւն չունի, ինքը պատրիարքարանը՝ տեղական հոգևոր վարչութեան միջոցով բաժանի չքաւոր հայերին։

—

Կ. Պօլիս, 21 ապրիլի

Ապրիլի 18-ին սելամլըքից յետոյ սուլթանը ունկնդրութեան ընդունեց ռուսաց դեսպան Զինովիևին։ («Հ. Գ.»)

—

Սալօնիկից ստացված հիւպատոսական հաղորդագրութիւնները վկայում են, որ յոյների և բուլղարների թշնամական յարաբերութիւնները տակաւ առ տակաւ սուր բնաւորութիւն են ստանում, որ առանձնապէս աչքի ընկաւ զատկական տօներին, երբ տեղի ունեցան շատ ընդհարումներ։ («Հ. Գ.»)

—

Կ. Պօլիս, 20 ապրիլի

Հերակլի ածխահանքերում հայրենիք վերադարձող իտալացի պահեստի բանուորների և ֆրանսիացի բանուորների միջև տեղի ունեցաւ տուր ու դմբոց։ Պատճառն այն էր, որ մի քանի պահեստի՝ բանուորներ, սպառողական ընկերութեան ֆրանսիական կրպակում մի քանի իրեր գնեցին, սակայն փողը վճարելու՝ հեռացան, իսկ գործակատարները վազեցին նրանց ետևից։

Ֆրանսիական դեսպանատունը Զօնգուլդակ մի պաշտօնեայ ուղարկեց դէպքը քննելու համար։ («Հ. Գ.»)

—

Վիէննա, 19 ապրիլի

Մայիսի 1-ի տօնը անցաւ բոլորովին հանգիստ։ Վիէննայում տեղի ունեցան ընդամենը 87 ժողովներ, ուր քննվեցին մայիսի 1-ը տօնելու և բանուորներին ծերութիւնից և աշխատելու անընդունակութիւնից ապահովագրելու հարցերը։ Ժողովներին ներկայ էին մօտ 180,000 հոգի։ Կէսօրին Պրատէրում կայացաւ բանուորների հսկայական գնացք։

Գաւառում ամենուրեք մայիսի 1-ը անցել է միանգամայն խաղաղ։ («Հ. Գ.»)

—

Թէհրան, 20 ապրիլի

Մէջլիսի ապրիլի 17-ի նիստում քննվեց Բէյլօսուարի միջադէպը, որ սխալ կերպով է լուսաբանել պարսից կոմիսար Սալար-էդ-Մուլքարը։ Ռուսաց միսսիան այդ հանգամանքի վրա հրաւիրեց պարսից կառավարութեան ուշադրութիւնը։ («Հ. Գ.»)

—

Բէյլօսուար, 19 ապրիլի

Սպասում են, որ վաղը Բէյլօսուար կը հասնեն սահմանագլխային կոմիսար Ջօրջաձէն, Բագուի փոխ-նահանգապետ Կոլիբենը և Արտաբիլի ռուսաց փոխ-հիւպատոս Ալեբէքովը։ Շուտով կը գայ նաև գեներալ Սնարսկին, որը կը դիտէ Բէյլօսուարի շուրջը բանակ դրած զօրամասերը։ („Кс.")

—

Բէյլօսուարից «Каспій» լրագրի յատուկ թղթակիցը հեռագրում է ապրիլի 20-ից.

Սահմանագլխային գործերի պարսից լիազօր Սալար-էդ-Մուլքարը շրջակայում է սահմանային շրջանի կործանված և հրձիգված գիւղերը։

Մինչև օրս այդ շրջակայութիւնից պարզվել է, որ Թալիշ-Միքայէլում այրված են 135 տուն, սպանված են 37 հոգի, կործանված են շատ կրպակներ և քարուքանդ է արված համարեա ամբողջ շուկան։ Զարգեարում հրձիգված են 280 տուն և ջրաղացը, սպանված են 7 հոգի։ Զաքաթէբէլիում հրձիգված են 75 տուն և ջրաղացը, սպանված են երեք հոգի։ Բնակիչներից շատերը, դէպքերից սարսափահար եղած, փախել են և անհետ կորել։ Աւերածութեան պատկերը ծանր տպաւորութիւն է թողնում։

Սալար-էդ-Մուլքարը ամեն տեղ ազգաբնակութեանը տեղեկացնում է, որ պատժիչ զօրախմբերին կազադրված է դադարեցնել իրանց գործողութիւնները, և յորդոր է կարդում գիւղացիներին՝ վերականգնել իրանց խաղաղ պարապմունքները և վերադառնալ դաշտային աշխատանքներին։ Ազգաբնակութիւնը դէպի նա վստահութեամբ է վերաբերվում և ընդունում է նրան պատիւներով։

Լուրերին նայած, Աստարայում պարսից կողմից այս կողմն են դիմում տեղական անջուսմանների կազմած զօրախմբերը։ Նկատի առնելով այդ լուրերը, խօպէրսկի կօզակային հարիւրեակի հրամանատար Սավինը կարգադրութիւն ստացաւ պատրաստվել առաջ գնալու և հրամանի սպասել դէպի Աստարա օգնութեան շտապելու համար։

Գեներալ Սնարսկու զօրամասի գլխաւոր նպատակն է հետապնդել ղօչաբէկլուեցիների աւազակախմբերին, ինչպէս և խլել ալարցի քօչւոր ցեղի պետ Մամէդ-Կուլի-խանից այն հողը, որ նա գրաւել է մօտ տասը հազար դեսեատին տարածութեամբ ռուսաց սահմանում հանգուցեալ շահի տուած ֆիրմանի ույժի պատրուակով։

Այս բռնութեամբ գրաւված հողաբաժնի վէճը ահա մի քանի տարի է որ շարունակվում է և այդ ժամանակամիջոցում Մամէդ-Կուլի-խանը կարող եղաւ մինչև անգամ նրա վրա Թազաքենդ անունով մի գիւղ հիմնել։

Խ. Դաղեստանսկի

—

Պետերբուրգ, 18 ապրիլի

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ Մոսկվայի սև-հարիւրեակային «Վէչէ» լրագրի հանգուցեալ խմբագիր Օրլովեաննիկովը յօժարակամ կատարում էր դահիճի պարտականութիւններ։ („Кс.")

—

Պետերբուրգ, 19 ապրիլի

Երէկ ինքնասպանութիւն գործեց «Рѣчь» լրագրի հրատարակիչ Բաքլինը։ («Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ, 18 ապրիլի

Աջակողմեան պատգամաւորները Պետական Դումա են մտցնում մի նոր հարցապնդում Օբուխովսկի պետական գործարանի մեծ հրդեհի մասին։ Իրանց հարցապնդումով պատգամաւորները հարց են տալիս—հրդեհը պատահակա՞ն էր, արդեօք, թէ չարամտութեան հետևանք, և ինչպիսի՞ միջոցներ է ձեռք առել կառավարութիւնը ապագայում այդօրինակ դէպքերի առաջն առնելու համար։ („Кс.")

—

Պետերբուրգ, 19 ապրիլի

Ներքին գործերի մինիստրութիւնը երկու միլիոն րուբլի է խնդրում իբրև փոխատւութիւն 1910 թւին երկրորդ համառուսական վիճակագրութիւն կազմելու համար։ («Б.»)

—

Պետերբուրգ, 19 ապրիլի

Արդարադատութեան մինիստրը կարգադրեց այս տարի վերջացնել այն բոլոր քաղաքական գործերը, որոնք ծագել են վերջին երեք տարում։ («Б.»)

—

Պետերբուրգ, 19 ապրիլի

Մի խումբ ուսուցիչներ մի զեկուցագիր ներկայացրին ժողովրդական կրթութեան խնդրով զբաղվող դումայական յանձնաժողովին այն մասին, որ թոյլատրվի համալսարան մտնել նաև ուսուցչական ինստիտուտներն աւարտածներին, իսկական ուսանողների իրաւունքներով։ («Б.»)

—

Պետերբուրգ, 19 ապրիլի

Ուժեղ պահակախմբի հսկողութեամբ Պետերբուրգ բերված երկրորդ Պետական Դումայի անդամ Ջօհրաբեանին բանտարկեցին առանձին։ Նա դատարանին է յանձնվելու երկրորդ Դումայի սօցիալ-դեմօկրատների գործի առիթով։ («Кс.»)

—

Պետերբուրգ, 19 ապրիլ

«Рѣчь»-ը հաղորդում է, որ հոկտեմբերեանների համառուսական համագումարը կը կայանայ սեպտեմբեր ամսում:

Պետերբուրգի կողմից Պետական Դումայի անդամ Կօլիւբակինի փոխարէն կադետները մատնանշում են իրանց թեկնածու Կուտլէրի, իսկ հոկտեմբերեանները—Միլիւտինի վրա:

Պատգամաւորների մի խումբ առաջարկութիւն մտցրեց Դումա այն մասին, որ թոյլատրվի առանց գրաքննիչի Պետական Դումայի գրադարանում ստանալ արտասահմանեան գրքեր:

„Русь"-ը հաղորդում է, որ ֆինլանդական բանկի դիւանատունը վերածվում է ռուսական հաստատութեան, ուր պաշտօնավարելու են ռուս չինովնիկներ: («Кс.»)

—

Բերլին, 18 ապրիլ

Վօլֆի գործակալութեանը հաղորդում են Թէհրանից, որ Օմանի ծոցից տեղեկութիւններ ստացվեցին, թէ Չասկի մօտերը, անգլիական ականաւոր և զէնք փոխադրող մաքսանենգների միջև ընդհարում է տեղի ունեցել: Երբ ականաւորից իջեցված բարկասով հետապնդել են մաքսանենգների երկու նաւակներին, աւազակները, որոնց համար և զէնքը տարվում էր, սկսել են կրակ բանալ բարկասի վրա ցամաքից: Անգլիացիները նրանց վրա մի քանի թնդանօթ են արձակել: Սպանված են շատ տեղացիներ. մի ձկնորսական գիւղ կործանված է:

(«Հ. Գ.»)

—

Բերլին, 20 ապրիլ

Վօլֆի գործակալութեանը Թէհրանից հաղորդում են, որ կաբինէտը հրաժարական տուեց: Շահը ընդունեց հրաժարականը: («Հ. Գ.»)

—

Պարիզ, 19 ապրիլ

Նիւեանի (?) դաշտերում տեղի ունեցան սինդիկալիստների բազմամարդ ժողովները, որոնց ժամանակ ոչ մի միջադէպ չեղաւ:

Դաւառում մայիսի 1-ը անցաւ խաղաղ, բացառութեամբ Բեշֆօրի և Բրեստի, ուր տեղի են ունեցել մի քանի ընդհարումներ և աննշան միջադէպեր: («Հ. Գ.»)

—

Չիտա, 20 ապրիլ

Ապրիլի 15-ին, կառուցանվող Ամուրեան երկաթուղագծի Բուշուլէյ գիւղում, Ներչինսկից 120 վերստ հեռաւորութեան վրա, յոյն որմնադիրների ձեռքով մի ռուս բանւորի սպանութեան պատճառով, սկսվեց զինված տուր ու դմբոց: Ռուսները սպանեցին հինգ յոյնի: Ամբոխը ջարդում է վրացիների (?) տները և կրպակները, այրում-ոչնչացնում է ստացուածքը:

Ներչինսկի շրջանի Արչիկա գիւղի մօտ, որի շրջակայքում ոսկէ հանքեր են գտնվում, Ամուրեան երկաթուղագծից հինգ վերստ հեռաւորութեան վրա, երևացել է բազմամարդ մի աւազակախումբ, որ շարունակ կողոպտում է և սպառնում է հասարակական կարգ ու կանոնին: Աւազակախմբին հետևելու համար ապրիլի 16-ին ուղարկվեց մի զօրամաս: («Հ. Գ.»)

—

Լոնդոն, 20 ապրիլ

Բէյտէրի գործակալութեանը Սիմլայից հաղորդում են, որ երրորդ զօրավաշտը, որ պահեստի համար մնալու էր Պիշէվէրում, հեռացաւ Պիշէվէրից դաշտային թնդանօթներով զօրքի հետ միասին, աւազակախմբերի շարժման պատճառով, որոնք սպառնում են Լինդիկօտալինին:

Մալականդում ծառայութեան է կոչվում թռուցիկ զօրախումբ:

(«Հ. Գ.»)

—

Ուրմիա, 20 ապրիլ

Դոլի շրջանի սահմանագլխում ժողովված քիւրդերը շրջանի ազգաբնակութեանը առաջարկեցին թիւրքահպատակութիւն ընդունել, սպառնալով երկրորդ անգամ յարձակում գործել: Մի քանի գիւղեր համաձայնեցին. շատերը հրաժարվեցին և պատրաստվում են դիմադրելու: Պարսից իշխանութիւնները շրջանին օգնութիւն ցոյց տալու համար ուղարկել են 250 զինւոր և 60 ձիաւոր:

Չիհրիկ սահմանային բերդի կառավարութիւնը և Ուրմիա-Սալմաստ գծի պաշտպանութիւնը յանձնված է քիւրդական ցեղի բէկ Ջակախօյին, որ ընդհանրապէս թիւրքերի կողմնակից է համարվում:

Մակուի սարդարի կողմից 600 ձիաւորներով ուղարկված Սրակօն ստանձնեց իր նոր պաշտօնը, դուրս քշելով հին կառավարիչ Իսմայիլ-աղային: («Հ. Գ.»)

—

Թաւրիզ, 20 ապրիլ

Սահմանային Մարանդայում ազգաբնակութեան և նահանգապետի ձիաւորների միջև ընդհարում տեղի ունեցաւ այն պատճառով, որ ազգաբնակութիւնը չէր ցանկանում քաղաք թողնել նոր նահանգապետին: Սպանված և վիրաւորված են մի քանի հոգի: («Հ. Գ.»)

—

Թէհրան, 20 ապրիլ

Ծառայողների և զօրքերի չը վճարված ռոճիկները տալու մասին յամառ պահանջների պատճառով, և որովհետև միւս կողմից էլ միջոցներ չը կային բաւարարութիւն տալու այդ պահանջներին, կաբինէտը հրաժարական տուեց, որը և ընդունվեց շահից ապրիլի 19-ին: («Հ. Գ.»)

—

Կ. Պօլիս, 21 ապրիլ

Ապրիլի 16-ին մահափորձ կատարվեց բուլղարական առևտրական գործակալութեան թարգմանչի կեանքի դէմ: Ոստիկանութեանը չաջողվեց մահափորձողին ձերբակալել: («Հ. Գ.»)

—

Լոնդոն, 21 ապրիլ

Բէյտէրին Րիօ-դը-Ժանէյրօից հեռագրում են, որ Պէրուում ապստամբութիւն է բռնկվել: Շարժումը սկսվեց Լիմի շրջակայքում: Ապստամբները կտրտել են էլէքտրաթելերը և գրաւել են երկաթուղային գնացքը: Անմիջապէս նրանց դէմ զօրքեր ուղարկվեցին: («Հ. Գ.»)

—

Մեծ-Բրիտանիայի զանազան նաւաշինարաններում փայտերից զանազան նիւթեր պատրաստող բանւորները, որոնց թիւը 15,000-ի է հասնում, լօկաուտ յայտարարեցին: Լօկաուտը յայտարարված է աշխատանքի տէրերի որոշմամբ, որովհետև հիւսիս-արևելեան նահանգների բանւորները չեն հնազանդվել նրանց պահանջներին: Բանւորների միւս կատեգօրիաները, որոնք թւով 80,000-ից աւելի են, նոյնպէս ստիպված կը լինեն աշխատանքները դադարեցնել, եթէ համաձայնութիւն կը կայանայ:

—

Սալիան, 19 ապրիլ

Բօլգարչայից մինչև Արաքսի բերանը, Մուղանի դաշտի տարածութեամբ, սկսված են մորեխը ոչնչացնելու աշխատանքները: Մորեխները թունաւորող ապպարատները տեղս հասան կոտրտված, այնպէս որ ստիպված եղան աշխատանքները կատարել հին եղանակով: Աշխատում են 250 հոգի, ինստրուկտոր Կատովիչի ղեկավարութեան տակ: Կրկին սպասվում են 500 բանւոր Լէնքօրանից և 350՝ Բօժի-Պրոմիսլայից: («Кс.»)

—

Սուլթանը հրաւիրեր է իր մօտ Օրմանեան պատրիարքը և յայտներ, որ Թիֆլիսի հիւպատոսէն ստացուած տեղեկութիւններու համաձայն Ռուսաստանէն Մուշի կողմերը անցեր են խումբ մը հայ յեղափոխականներ, որպէսզի ապստամբեցնեն տեղական հայ ժողովուրդը: Սուլթանն առաջարկեր է պատրիարքին գործ դնել իր ազդեցութիւնը խաղաղեցնելու ազգաբնակութեան մտքերը և պատրաստուող անկարգութիւններուն առաջն առնել: Պատրիարքը պատասխաներ է, որ եթէ մինչև անգամ պատրաստուի որևէ ապստամբական քայլ, ինքը անզօր է այդ քայլին առաջն առնելու, և աւելցուցեր է, որ իր կարծիքով Թիֆլիսի կոնսուլը, հաղորդելով այդպիսի տեղեկութիւններ, ընկեր է մոլորութեան մէջ, որովհետև որքան իրեն՝ պատրիարքին յայտնի է, ոչ բուն Հայաստանի մէջ և ոչ ալ դուրսը ոչ մի խումբ ապստամբութիւն ծագեցնելու միտք չունի: Միևնոյն ժամանակ պատրիարքը յայտներ է սուլթանին, որ Փոքր-Ասիայի վիլայէթներուն հայերուն վիճակը չափազանց տխուր ու ծանր է այդ վիլայէթներում տիրող մեծ անկարգութիւններուն պատճառով, և յետոյ յիշեցուցեր է այդ մասին Բարձրագոյն Դրան բրած բազմաթիւ դիմումները, որոնք սակայն ոչ մի հետևանք չեն ունեցեր: Ի վերջոյ պատրիարքը թոյլտուութիւն է խնդրեր սուլթանէն հայերուն վիճակին և իրերու դրութեան մասին գրաւոր զեկուցում մը ներկայացնելու: («Երկրի Ձայնը»)

—

Նոր-Ջուղա, 5 ապրիլ

Զիլլի-Սուլթանը անցեալ օրը մեծ պատրաստութիւններով ճանապարհ ընկաւ դէպի իր նոր պաշտօնավայրը—Շիրազ—սակայն այսօր լուր հասաւ, որ ճանապարհին կանգ է առել. թէ ինչու՝ դեռ ստոյգը յայտնի չէ: Լսում եմ, որ իշխանը Թեհրան եղած ժամանակ հրատարակել է տուել իր կենսագրութիւնը պարսկերէն լեզուով (մօտ 500 էջ), սակայն բովանդակութեան մասին ստոյգ տեղեկութիւն չունեմ:

Երկու շաբաթ սրանից առաջ բացվեց՝ ս. Կատարինեան կուսանոցում կառուցված որբանոցը, ուր առ այժմ պատսպարվում են 5—6 որբեր:

Թեմիս սրբազան առաջնորդից լուր չը կայ. արդեօք ո՞ւր է և ե՞րբ կը ժամանի իր աթոռը. նորին սրբազնութիւնը Թէհրանում սպասվում էր Զատկվայ համար, սակայն չը հասաւ և յայտնի էլ չէ՝ ե՞րբ կը հասնի:

Երեք տարի սրանից առաջ Կալկաթայում վախճանված Յովսէփ Պօղոսխանեանը 300,000 րուփի էր կտակել Պարսկա-Հնդկաստանի Թեմի կրօնական-բարեգործական հաստատութիւններին. այս գումարի տոկոսով պէտք է հիմնվի և պահպանվի նաև մի ազգային ձրի հիւանդանոց, որի համար ժամանակին ընտրվել էր մի վարչութիւն: Անցեալ օրերը վարչութիւնը մի քանի ձեռնհաս մարդկանց հրաւիրել էր խորհրդակցական ժողովի, հիւանդանոցը սկսելու համար. ամենագլխաւոր հարցը մի հմուտ բժիշկ հրաւիրելու հարցն էր, որից գլխաւորաբար կախված է հիւանդանոցի ապագան և բարեկարգութիւնը ընդհանրապէս: Որոշվեց հրաւիրել մի ընդհանուր ժողով և վճռել այդ կարևոր հարցը: Հիւանդանոցի բաժին տոկոսը (300,000 րուփուց) տարեկան մօտաւորապէս 8000 րուփի է (5600 րուբլի):

Այստեղի առևտուրը, որ անցեալ տարի բաւականին աննախանձելի վիճակում էր, մի փոքր լաւանալու նշաններ է ցոյց տալիս, սակայն ուտելիքը ընդհանրապէս առատ է և համեմատաբար արժան. օրինակի համար՝ ցորենը, որ նախկին տարիներում վաճառվում էր խալվարը 120 ղրանով, այժմ վաճառվում է 65 ղրանով և շատ էլ առատ է:

Նոր-Ջուղայեցի

Յ. Գ.—Քանի օր է, որ այստեղ է ժամանել «Բերլինըր Տագեբլաթ» գերմանական յայտնի թերթի թղթակից Միկինգը և տեղեկութիւններ է ժողովում Պարսկաստանի վերաբերմամբ հրատարակվելիք բրօշիւրի համար. այցելեց մեր առաջ. փոխանորդին, որից, ինչպէս լսում եմ, ստացել է կարևոր տեղեկութիւններ Պարսկա-Հնդկաստանի թեմի վերաբերմամբ: Շուտով մեկնելու է Շուշտար, բախտիարների գիւղերի վրայով:

—

Բէլասուար, 15 ապրիլ

Վերջին օրերս Բազուլից բաւական քանակութեամբ զօրքեր են եկել այստեղ անցնելու համար պարսկական սահմանը և հետապնդելու շարագործ աւազակներին:

Շիրին-Սու կոչված տեղում ընդհարում է տեղի ունեցել զօշաբէկլուցիների և ռուս զինւորների միջև: Կռիւը շարունակվել է մի ամբողջ օր: Ռուսներից սպանվել են 1 զինւոր և 2 կօզակ, իսկ վիրաւորվել են 5 հոգի: Թշնամու կորուստներն անյայտ են:

Կօզակները պատմում էին, որ իրանք հազիւ են կարողացել յետ վերադառնալ դէպի Շիրին-Սուի պահակատեղը, որովհետև 10 վերստ հետապնդել էին թշնամուն անծանօթ վայրերով և ծանր պայմաններում: Թշնամին նահանջում էր միշտ կրակելով: Ռուսաց կողմից այդ կռւում մասնակցելիս են եղել կօզակներ և զինւորներ ընդամենը 300 հոգի, իսկ թշնամին ունէր հազարաւոր կռւողներ, բոլորն էլ զինված մօսինի հրացաններով:

Լսում ենք, որ Լէնքօրանից էլ բաւականաչափ զօրք է գալիս՝ ունենալով իր հետ թնդանօթներ: Այդ զօրքերի համար Լէնքօրանի և Ջաւադի գաւառներից հաւաքում են բաւականաչափ ուղտեր ու ֆուրգօններ՝ ռազմամթերքի և առհասարակ զօրքին յատկացված պաշարեղէնի փոխադրութեան համար: Ուղտերի և ֆուրգօնների մի մասն արդէն փոխադրված է Լէնքօրան:

Ներկայումս երթևեկութիւնն ընդհատված է մեզանում: Շրջականերից մթերք չեն բերում: Թուրքերը պատմում են, որ իրանք վախենում են ռուսական զօրքից և մինչև անգամ այստեղ՝ Բէլասուարում չեն ման գալիս:

Յ. Տ.-Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՅԻԱՆԵԱՆ ՕՐ. ԴՊՐՈՑԸ

—

Թիֆլիսի հայ անդրանիկ օրիորդական դպրոցը, Մողնու եկեղեցու մօտ հաստատված օրիորդական դպրոցը, հիմնված անցեալ դարի վաթսունական թւականների վերջերին, այն դպրոցը, որ ամբողջ սերունդներ կրթեց և դաստիարակեց հայութեան համար, ստիպված է այսօր, իր նիւթական աննախանձելի վիճակի պատճառով, ոչ միայն իր դռները լայն չը բանալ ուսումնածարաւ հայ աղջիկների առաջ, այլ և, գուցէ, վերջնականապէս փակել:

Պատճառը, ինչպէս ասացինք, նիւթական միջոցների պակասութիւնն է, որ առաջ է եկել ծխականների աններելի, յանցաւոր անտարբերութեան շնորհիւ: Առաջ, Գայիանեան դպրոցը իր գործը փառաւորապէս առաջ է տարել շնորհիւ մի շարք նպաստաւոր հանգամանքների—1) դպրոցն ունեցել է սեփական շինութիւն Մողնու եկեղեցու բակում, ուրեմն բնակարանի վարձ չէ վճարել. 2) ուսուցիչների և վարժուհիների մեծ մասը ձրիաբար է կատարել իրանց պաշտօնը. 3) աշակերտուհիները մեծ մասամբ եղել են ունևոր և հարուստ դասակարգի զաւակներ, ուստի և ուսման վճարները (տարեկան 40 րուբլի) գանձվել են առանց որևէ դժուարութեան: Այժմ այդ նպաստաւոր պայմաններից և ոչ մէկը չը կայ. 1) սեփական շինութիւնը աւերված լինելով, դպրոցը զետեղված է վարձովի տան մէջ. 2) դասատուները ամենքն էլ ռոճիկաւոր են. 3) աշակերտուհիների 2/3-ականը չքաւոր դասակարգի զաւակներն են և չեն կարողանում վճարել նոյնիսկ 20 ր. ուսման վճարը: Դպրոցի միակ հաստատուն եկամուտը կազմում է տոկոսիքը իր ունեցած մօտ 20,050 ր. դրամագլխի. այդ տոկոսիքը կազմում է ոչ աւելի քան 800 ր.: Մողնու եկեղեցին, չը նայելով որ նրա ծխականները կազմում են Սօլօլակի արիստօկրատները և բուրժուաները, այնքան աղքատ է, որ չէ կարողանում տարեկան նոյնիսկ 100 րուբլի նպաստ տալ դպրոցին: Իսկ դպրոցն ունի տարեկան ծախք 7—8 հազար րուբլի: Վերաբանալով դպրոցը, ծխական հոգաբարձութիւնը հաստատ համոզված է եղել, որ 1) կարելի է Մողնու մօտ 700 տուն ծխականներից հաւաքել ծխական տուրք տարեկան 3000 րուբլի, 2) ուսման վճար աշակերտուհիներից ստանալ 3000 րուբլի, 3) նուէրներ և տոկոսիք 2000 ր. և ուրեմն կարելի էր պահպանել դպրոցը:

Դժբաղդաբար, այդ յոյսերից ոչ մէկը չէ իրագործվում. ծխական տուրք 3000 ր. փոխարէն հաւաքվում է միայն 396 ր., աշակերտուհիները, չքաւորութեան պատճառով, ուսման վճար տալ չեն կարողանում ամենքը, և հոգաբարձութիւնը, ինչպէս հաղորդում են մեզ, ստիպված է լինում արձակել մօտ 60 աշակերտուհի դպրոցից: Դիմումները զանազան հարուստ ծխականներին, հաստատութիւններին, ջանքերը՝ ծխական ժողով գումարելու և ծխական տուրքը հաւաքելու՝ ապարդիւն են մնում, և հոգաբարձութեան ուրիշ ելք չէ մնում, եթէ ոչ դիմել այն միջոցին, որից նա աշխատում էր խոյս տալ և որին, սակայն, դիմում են ամենքը, այն է՝ կազմակերպել ժողովրդական զբօսանք՝ վիճակախաղով, որպէսզի գոնէ դրանով մի քիչ թեթևացնէ դպրոցի դժուար վիճակը և փրկէ չարաքաշ բազմաթիւ խեղճ աղջիկներ:

Արդեօք գոնէ այժմ Մողնու ծխականները և մանաւանդ հարուստ ծխականները կը զգան անհրաժեշտութիւնը կատարել իրանց պարտականութիւնը: Եւ ամօթ չէ՞ Թիֆլիսի հայ հասարակութեան համար, որ Գայիանեան դպրոցի պէս մի կրթական արդիւնաւոր հաստատութիւն փակվի միջոցների պակասութեան պատճառով:

Հ. Ա.

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԼՈՒԲՈՒՄ

—

Շաբաթ օր, ապրիլի 19-ին, Թիֆլիսի հասարակական կլուբում Ի. Սեմեոնով կարդաց մի զեկուցում ռուս ժամանակակից նշանաւոր գրող Լէօնիդ Անդրէևի ստեղծագործութիւնների մասին:

Զեկուցանողը բնորոշեց Անդրէևի ստեղծագործութիւնը իբրև մի փիլիսոփայ-վիպասանի, որը դրել է իր առաջ մի շարք մարդկային և տիեզերական խնդիրներ և լուսաբանում է նրանց իր հայեցակէտով: Զեկուցանողի կարծիքով Անդրէևը յոռետես չէ և եթէ նա ներկայացնում է անվերջ բացասական երևոյթներ և հանգամանքներ, դա ցոյց է տալիս միայն այն, որ նա իդէալներին հասնելը չէ համարում թեթև մի բան, այլ լուրջ և ծանրակշիռ մի խնդիր:

Այնուհետև տեղի ունեցաւ զրոյց Ա. Քալանթարի նախագահութեամբ: Զրոյցին մասնակցեցին Շեստով, Վարդանեան, Նադուբսկի: Առաջինը աշխատեց ապացուցել, որ Անդրէևը յոռետես է. Վարդանեանը ընդհակառակը դուրս բերաւ նրան մեծ լաւատես և բերեց օրինակներ Անդրէևի գրուածքներից:

ՏՕԼՍՏՈՅԻ ԱՆՈՒԱՆ ՆՈՒԻՐՎԱԾ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

—

Կիրակի, ապրիլի 20-ին, Թիֆլիսի քաղաքային ուպրավայի սենեակում տեղի ունեցաւ գրականագէտների մի ժողով, որ գումարված էր քննելու Տօլստոյի անուան նուիրված ժողովածու հրատարակելու խնդիրը:

Ժողովը նախագահ ընտրեց Ա. Քալանթարին և քարտուղար՝ Րօձևիչին:

Երկար քննութիւնից յետոյ ժողովականները որոշեցին կազմել մի ժողովածու բաղկացած մօտ 500 երեսից, որի մէջ կը լինի երկու գլխաւոր բաժին՝ մէկը նուիրված իրան Տօլստոյին, միւսը՝ կովկասեան ներթական հասարակական խնդիրներին:

Առաջին բաժնում տեղ կը գտնեն անձնական յիշողութիւններ Տօլստոյի մասին և յօդուածներ նրա ստեղծագործութեան և հայեացքների մասին: Երկրորդ բաժնում կը զետեղվեն յօդուածներ Անդրկովկասի տնտեսական և հասարակական այն խնդիրների մասին, որոնք ներկայումս մամուլի և վարչական ատեանների քննութեան առարկայ են կազմում:

Սկզբնական ծախքերի հոգացման համար որոշվեց կազմել մի-երկու դասախօսութիւն, որոնց օգուտը յատկացված լինի ժողովածուի հրատարակչական ֆոնդին:

ՓՈՔՐԻԿ ՆԿԱՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Դեռ չէ սկսվել „Կովկասի հայոց բարեգործական ընկեր. գործունէութիւնը գաւառներում ճիւղերի միջոցով՝ ահա արդէն մի քանի խոշոր գաւառներից գալիս են լուրեր գժտութիւնների մասին...

Գլխից հոտած ձուկը արդէն գարշահոտութիւն է արձակում և պոչից... Կուսակցական անհամբերութիւնը մտել է և գաւառի խուլ անկիւններում, և ամենացաւալին այն է, որ այդպիսին արտայայտվում է այնպիսի ասպարէզներում, ինչպիսին է դպրոցը և բարեգործական ընկերութիւնը, ուր երբեք չը պէտք է մուտք գործէր այդ թունաւոր զգացմունքը և ջլատէր առանց այն էլ սակաւաթիւ տեղական գործող ոյժերը:

Ահաւասիկ այդպիսի մի տխուր պատկեր է ներկայացնում և Ախալցխայի նորաբաց ճիւղը, ուր առաջին քայլից խնդիրը դրվել է անհամբերող կուսակցական հողի վրա և սպառնում է խոշոր չափեր ընդունել և խիստ ցաւալի հետևանքներ առաջացնել:

Քաղում ենք ստորև մեր մի բարեկամի մեզ ուղղած նամակից, ուր սրտի խորը դառնութեամբ արձանագրված է վերոյիշեալ երևոյթը Ախալցխայում և վերջում արվում է այսպիսի դիտողութիւն.

«Դպրոցի և բարեգործութեան մեծ և վեհ գաղափարական գործի առաջ ամեն մարդ պէտք է խոնարհվի, իր «եսը» զոհէ, որովհետև դպրոցում խտրութիւն չէ կարող լինել. դպրոցի դռները բաց պիտի լինեն հարուստի և աղքատի, պաշտօնեայի և արհեստաւորի, հոգևորականի և մշակի և վերջապէս բոլոր դասակարգերի մարդկանց որդոց համար:

«Ոչ ոք չէ կարող իմ ձեռքս բռնել, որ ես արհեստաւոր եմ, փող չունեմ:

«Թէև, այո, դիզած փող չունեմ, բայց մարդկանց օգնելու սիրտ ունեմ, կամք ունեմ, ցանկութիւն ունեմ, և երբ այդ շնորհքները ունեմ, իմ չնչին լուման նուիրելու քաջութիւն էլ ունեմ...»:

Եւ նկարագրելով՝ որ չը նայած նախապէս բազմաթիւ ստորագրողների յայտնած ցանկութեանը ընկերութեան անդամ լինելու, նրանց չեն հրաւիրել և առանձին թայֆայական ժողով են գումարել և միակողմանի ընտրութիւններ արել,—վերջացնում է նամակը այսպէս.

«...Այժմեանից իսկ միջոցներ է ձեռք առնված մի այլ ընկերակցութիւն ունենալու, որի մասին շուտով կը լսէք. միայն ցաւում եմ այդպիսի կեղծ ժողովրդական համարված գործիչներին, որ փոխանակ հիմնարկութեան մեծ նպատակին միացած ոյժով աշխատելու՝ նրան ջլատելու, բաժան բաժան անելու պատճառ են դառնում»:

Այս գոռացող ճշմարտութիւնը, աղեկտուր ճիչը դուրս է թռչում ժողովրդի անխարդախ զաւակ՝ մի արհեստաւորի ազնիւ կրծքից, մի անյայտ՝ սակայն պայծառ դէմքի սրտից:

Մենք ոչինչ չունենք աւելացնելու այս բիւրեղ ճշմարտութեանը, միայն հրաւիրում ենք մեր «պատենտաւոր» առաջնորդողներին ուշք դարձնել այս տողերի վրա և լաւ մտածել՝ արդեօք վերջ ի վերջոյ իրանք չեն խայտառակվելու իրանց ցանած անհամբերող կուսակցական գաղափարներից, երբ ժողովուրդը իր հուժկու ձայնով ասելու լինի՝ «էլ բաւական է մեզ խաղացրիք, մեր կեանքը թունաւորեցիք. այժմ մենք ենք կարգադրելու մեր կեանքը». իսկ Կովկ. հայոց բարեգ. ընկերութեան խորհրդի լուրջ ուշադրութիւնն ենք գրաւում այս երևոյթի վրա և զգուշացնում, որ օր առաջ միջոցներ ձեռք առնէ ամեն տեղ ճիւղերը արդար հիմունքներով բանալ և կազմակերպել՝ հեռու «թայֆայականութիւնից»:

Շիրին

ՍԵԴՐԱԿԵԱՆԻ ՄԱՀԱՐՁԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

—

«Մշակի» անցեալ համարներից մէկում մենք հրաւէր կարդացինք հայ հասարակութեան՝ ժողովրդական լումայով մահարձան կանգնեցնել հայոց եկեղեցու և ազգի արժանաւորագոյն գործիչ՝ հանգուցեալ Արիստակէս արքեպիսկոպոս Սեդրակեանի շիրմի վրա, քանի որ էջմիածինը, որն իսկապէս պարտաւոր էր այդ գործը կատարելու, իւրացրած լինելով այն գումարը, որ Թիֆլիսի հայ հասարակութիւնը նուիրել էր հանգուցեալին, զլացաւ կատարել իր այդ բարոյական պարտականութիւնը: Մեզ տեղեկացնում են, որ Աստրախանը ձեռնարկել է այդ հանգանակութեան: Բագւում ևս մտադիր են մի գումար հաւաքել հանգուցեալի գործունէութեան համակրողները: Թիֆլիսում մեր հրաւէրին առաջին արձագանքը տուեց բժշկապետ Յովհաննէս Կասպարեան, ուղարկելով մեզ այդ նպատակի համար հարիւր (100) րուբլի: Ուրեմն այժմ ունենք 100 րուբլի:

ԹՈՒՐՔԱՀԱՅ ՍՈՎԵԼՆԵՐԻ ՕԳՏԻՆ

—

Ստացանք—1) Բագւից, Աբգար ա. քահ. Տէր-Յարութիւնեանցի միջոցով, Թիլաւեցի Նիկօլայ Տէր-Սահակեանցի հանգուցեալ կնոջ՝ Կատարինէի յիշատակին, փոխանակ քելեխի՝ 15 րուբլի. 2) Պետերբուրգից, Սօֆիա և Գէորգ Մատուածատրեաններից՝ 35 ր. 7 կ. 3) Թիֆլիսում, տիկին Սօֆիա Փանեանից և իր ամուսնուց, ի յիշատակ Յ. Վարդապետեանցի, պսակի փոխարէն՝ 10 ր. (այս մասին յիշված է արդէն «Մշակում» մի անգամ, բայց սխալ ձևով, ուստի կրկնում ենք). 4) Ասլաբագից (?), կապիտան Նիկ. Մ. Միրզօյեանից՝ 2 ր. 5) Ուրբեկի գործարանից (Եկատերինօսլավի նահանգ), Գրիգոր Իսախեանից՝ 10 ր. 6) Թիֆլիսում, կարսեցի տ. Բալասան Մովսիսեանից և իր ամուսնուց Յ. Մովսիսեանից, ի յիշատակ Յ. Վարդապետեանցի, փոխարէն պսակի՝ 10 ր. (այս մասին ևս «Մշակի» մէջ սխալ ձևով գրված լինելով՝ կրկնում ենք):

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

I

Կիրակի, ապրիլի 20-ին, Թուրք սիրողները տուէին մի ներկայացում մահմեդական կանանց բարեգործական ընկերութեան օգտին։ Ներկայացվեցին երկու պիէս՝ մէկը Մոլիէրի «Ակամայ բժիշկը» և միւսը Գանիեվի «Դարսուն Ալի-Բալլիբադի»։ Վերջինս մի զաւեշտ է, նմանեցրած հայկական «Խէչօի Թուղը» յայտնի պիէսին։

Այս անգամ հանդէս եկան և կին խաղացողներ։

Կանացի դերերը կատարում էին օտարուհիներ, որոնք բաւական աջող արտասանում էին Թուրքերէն բառերը։

Հասարակութիւն կար մեծ թւով։ Բացի Թուրքերից կային բաւական հայեր և նոյնպէս ռուսներ ու վրացիներ։

Ներկայացման կարգադրիչն էր կանանց ընկերութեան նախագահուհի իշխանուհի Ղաջար։

Միջարարներում նուագում էր ասիական երաժշտութիւն, որը մեծ հաճոյք էր պատճառում Թուրք հասարակութեանը։

II

Արքունական Թատրոնում կիրակի օր տրվեցին երկու ներկայացում. մէկը ցերեկով՝ մանկական, միւսը երեկոյեան։

Մանկական պիէսը՝ «Քնած Թագուհին և եօթ Թզուկներ» գրաւել էր մանուկների մեծ բազմութիւն դէպի Թատրոն։ Մանուկները մեծ ոգևորութեամբ և զմայլանքով հետևում էին ներկայացման։

Երեկոյեան խաղացվեց «Մայրիկ-Թռչնիկ» պիէսը մեծ աջողութեամբ։ Լիւդվիգով և Իւրիևվա իրանց մտածված, զգացված և ուժեղ խաղով գեղարուեստական մեծ բաւականութիւն պատճառեցին հասարակութեանը։ Այդ ներկայացումը լաւագոյններիցն էր։

Սիրող

III

Թիֆլիսի գեղարուեստասէր հասարակութեանը ծանօթ տաղանդաւոր դերասանուհի տիկ. Լ. Բ. Եավօրսկայան ներկայումս իր նորակազմ խմբով գտնվելով Բագւում՝ տալիս է այնտեղ մի շարք ներկայացումներ։

Անկասկած՝ Եավօրսկայա իր շնորհալի և գեղեցիկ խաղով կը գրաւէ Թատրոն Բագուի հասարակութեանը, ինչպէս այդ տեղի ունէր Թիֆլիսում նրա ներկայացումների ժամանակ։

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Վաղարշապատ, 16 ապրիլի

Վաղարշապատի ժողովուրդը համախոսական է կազմել, որով արգելվում է վերաբնակիչների տաւարների նրանց արօտատեղերում արածացնելը, որը պատճառաբանվում է նրանով, որ Վաղարշապատի արօտատեղերը քիչ լինելու շնորհիւ նոյնիսկ բնիկների տաւարներին բաւականութիւն չէ տալիս։

Վերաբնակիչները դիմել են սինօդին և վանքի հողերից մի որոշ մաս խնդրել, իսկ սինօդը խնդրել է տեղական գաւառապետից, որպէս զի սա կարգադրի, որ, ըստ հնաւանդ սովորութեան, նորեկների տաւարները թողնվեն արածելու վաղարշապատցիների հանդերում. գաւառապետը պատասխանել է, որ դա ժողովրդի իրաւունքն է և որ ինքը աւելի շուտ բնիկներին կը պաշտպանի այդ խնդրում։

Ինչպէս լսում ենք, սինօդը մտադիր է վանքի «Եգորի» հողեր կոչված արօտատեղին յատկացնելու վերաբնակիչներին։

Այսօր տեղական ոստիկանութիւնը խուզարկեց Վաղարշապատի դպրոցների ուսուցիչների և Գ. ճեմարանի սան՝ Գ. Շահինեանի բնակարանները. կասկածելի ոչինչ չէ գտնվել, այլ տարել են «Ցառաջ» գրադարանի հրատարակութեան մի քանի բրօշիւրներ։

Թունիկ

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՒԱՆԻՑ

Նոր-քաղաքամաս, 22 մարտի

Նոր-քաղաքամասի միդասեան ծխական դպրոցի ուսուցիչները ահա քանի օր է դասի չեն գնում, որովհետև նրանք չեն ստանում իրանց ռոճիկները։ Թերևս նրանք այդ ծայրայեղութեանը չը դիմէին, եթէ զգային, որ հասարակութիւնը աղքատ է, անկարող է լինում միջոցներ տալ դպրոցին, կամ թէ 9 տարի առաջ ընտրված հոգաբարձութիւնը իրօք կանգնած է իր պատասխանատու կոչման վրա և օրէցօր մտածում և հոգում է դպրոցի նիւթական և բարոյական կարիքները։

Ո՛չ, ուսուցիչները դրանով գալիս են արտայայտելու Նորքի հասարակութեան անտարբեր վերաբերմունքը դէպի իրանց սեփական կրթական գործը և, որ գլխաւոր դերը դատապարտան է, հէնց իրան հոգաբարձութեան ծուլութիւնն ու դպրոցական գործի զոհաբերութիւնն է իրանց անձնական անտարբերութեան։ Նորք - քաղաքամասը ամենայն հեշտութեամբ կարող է պահել ոչ թէ միդասեան, այլ և 3-դասեան դպրոց, եթէ հասարակութիւնը ընդունակ լինի համայնքի շահերը նը զոհաբերել անհատական դիտումներին ու շահերին։

Դպրոցի նիւթականի համար քանիցս կայացած ժողովներն իրանց ներկայ եղող հասարակութեամբ և խօսակցութեան արտայայտութիւններով ապացուցել են՝ թէ այդ հասարակութիւնը ինչ մտաւոր հօրիզոնի վրա է կանգնած։ Ժողովներին ներկայ են լինում միմիայն նրանք, որոնք այդ դպրոցում երեխաներ ունեն սովորող. իսկ դրանք ի հարկէ պատկանում են մեծ մասամբ աղքատ դասակարգին. իսկ նրանք, որոնք չունեն, դրանց համար թէկուզ այդ դպրոցը նը լինի էլ, աւելի լաւ կը լինէր, աւելորդ գլխացաւանքից ազատ կը լինէին։ Հասարակութեան մեծ մասը բացառութիւն է կազմում, իսկ հարուստները, որոնք ապրում են քաղաքում, Նորք-քաղաքամասի համար գրեթէ գոյութիւն էլ չունեն։ Նախկին տարիներում դպրոցի նիւթականը թերևս դրված էր ամբողջ քաղաքամասի օժանդակութեան վրա. բայց կըրկնում ենք, համայնական շահերը միշտ անձնականին զոհաբերող այդ հասարակութիւնը իր կրթական մի խղճուկ հիմնարկութիւնը զոհաբերեց այն հաշւին, թէ «եթէ ես երեխայ չունեմ այնտեղ, ինչո՞ւ գրպանիցս փող տամ, որ ուրիշի երեխան գնայ սովորի»։ Այսպէս մտածում են շատ շատերը, աւելի շատ մեր գռեհիկ գիւղացիները։

Նորքի հարուստների զաւակները երբ կարդում են ուրիշ բարձր դպրոցներում, ուրեմն նրանք նը պէտք է օժանդակեն հասարակական այն հիմնարկութեանը, որտեղից նրանք նիւթապէս չեն օգտվում։ Մարդիկ, երբ հարիւր հազարների հետ են խօսում, երբ մեռելատեղերում ու գերեզմաններում տասնեակ հազարներ են ծախսում եկեղեցիներ շինում, որտեղ միմիայն թըռչուններն են բոյն դնում, նրանք քարկապ են ընկնում և դպրոցի համար կօպէկներ չեն վճարում և դպրոցը ենթարկվում է փակման վտանգին։ Իս դեռ բաւական չէ. ինչ որ մի 8500 րուբլու կտակ, այդ և ուրիշ հիմնարկութիւնների համար արված, 40 տարի առաջ, այսօր այդ կտակի փողերն էլ դեռ ես անուշ են արել. դա ամօթ է և խայտառակութեան արժանի։

Իսկ դպրոցի հոգաբարձութիւնն այնքան կանգնած է իր պատասխանատուութեան կոչման վրա, որ, իր անդամներից մէկի վկայութեամբ, 3 տարվայ ընթացքում մի անգամ ժողով չէ արել խորհելու այդ չարաբաղդ հիմնարկութեան գոյութեան մասին։

Ուսուցիչները քանիցս հրաւէր են կարդացել ժողովի գալու, ոմանք խոստացել են ու չեն եկել, ոմանք առարկութիւններ են արել, որ հրաժարված են։ Մէջտեղ փող նը կայ, իսկ փողն ի հարկէ դրանց համար երկնքից պէտք վէր գայ։ Մեզանում շատ ախորժակ են ունենում և եռանդ, երբ նաղդ հարիւր հազարների վրա են հրաւիրում պաշտօն և պարտականութիւն ստանձնելու. իսկ քրտնել և նեղութիւն կրել, ի հարկէ, դա մերոնց բանը չէ։ Նայենք, վերջը ո՞ւր կը հասնի։

Մ. Բագրատունի

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը մի մասնաժողով է կազմել իշխ. Ա. Մ. Արղութեան-Երկայնաբազուկից, բժ. Կ. Սահեփանեանից և բժ. Գեդէվանօվից՝ Թիֆլիսի հոգեկան հիւանդների համար ցանկալի հիւանդանոցի տիպ ընտրելու համար։ Այս մասնաժողովը սկզբունքով կանգ է առնում սուր հոգեկան հիւանդների համար հիւանդանոց բանալու վրա։ Նա մօտ օրերս յատուկ զեկուցագիր կը ներկայացնէ այդ մասին դումային։

◆ Մենք յայտնել էինք Սօլօլակի տրինէլում մի քաղցրահամ աղբիւրի գիւտի մասին։ Այն քննութիւնից, որ կատարեցին երեք օր առաջ Թիֆլիսի քաղաքային դումայի ձայնաւորները վարչութեան անդամների հետ միասին, պարզվել է, որ այդ աղբիւրը օրական տալիս է 22,000 դոյլ մաքուր սառը խմելու ջուր. քաղաքային վարչութիւնը վճռել է ջուրը քաղաք բերել տինէլի աշխատանքները աւարտելուց յետոյ։

◆ Վաղը, չորեքշաբթի, ապրիլի 23-ին, բնագիտական ընկերութեան նիստում Ա. Քալանթար կը կարդայ զեկուցում հետևեալ բովանդակութեամբ. 1) Արագածի վրա գիտնական զբօսանք կատարելու կազմակերպութիւն և 2) կլիմայացման խնդիրները շաղկապված Մօսկվայի համագումարի և ցուցահանդէսի հետ։ Նիստը տեղի կունենայ Թիֆլիսի առաջին գիմնազիայի շէնութեան մէջ, մուտքը Կլասիկական փողոցից։ Սկիզբն է $7^1/_2$ ժամին երեկոյեան։ Կարող են ներկայ լինել կողմնակի անձեր։

◆ Ապրիլի 19-ին Թիֆլիսում կայացաւ նահանգական դատարանի երդուեալ-հաւատարմատարների ընդհանուր ժողովը։ Հաշիւները լսելուց և հաստատելուց յետոյ, ժողովը ձեռնարկեց մասնաժողովի անդամների ընտրութեան. նախագահ ընտրվեց Ն. Ա. Քալանթարեան, օգնական՝ Վ. Ի. Շղխազարեան, անդամներ Յ. Սպէնդիարեան, Ա. Բարխուդարեան, Պ. Դօլուխանեան, Ի. Գունցաձէ և Ի. Զուրաբօվ։

◆ Ստացանք Յ. Յովհաննիսեանի «Բանաստեղծութիւններ», 240 էջ, գինը 1 ր. 50 կ.։

◆ Դաւիդօվսկայա փողոցում, № 19 տան մէջ բնակվող Նիկօլայ Բահաթուրօվը, որ Սրմեանսկի բազարում ամանեղէնի խանութ ունի, յայտնեց ոստիկանութեան, որ ութ անյայտ մարդիկ մի նամակ են տուել իրան, որով մահվան սպառնալիքի տակ նրանից պահանջում են 10,000 րուբլի, և որ համարեա ամենայն օր թէ տունը, թէ խանութը ինչ-որ մութ անձինք են գալիս և փողերը պահանջում։ Գաղտնի ոստիկանութեան ձեռք առած միջոցների շնորհիւ ձերբակալված են Բաչինսկի գաւ. բնակիչ Սարգիս Պարժեմիձէ, Աղնախի գաւ. գիւղացի Լէօն Ջանդիէվ և Բաչինսկի գաւ. բնակիչ Գերասիմ Կօբախիձէ ու Կարաման Բատարիձէ։ Խուզարկութեան ժամանակ Սարգիս Պարժեմիձէի մօտ գտնված է մի ուրիշ սպառնական նամակ։

◆ Թիֆլիսի գեն. նահանգապետի կարգադրութեամբ Լեչխումի գաւ. բնակիչ Իօսիփ Գիրգասլիձէ, իբրև վերին աստիճանի վտանգաւոր անձն հասարակական կարգ ու կանոնի համար, էտապով աքսորվում է Օրէնբուրգի նահանգը զինւորական ամբողջ դրութեան ժամանակ։ Նաև աքսորվում է Քութայիսի նահ. բնակիչ Վալերիան Գիգուշա։

◆ Թիֆլիսի ոստիկանապետի կարգադրութեամբ Թիֆլիսում որոնվում է Պետր Մակարօվը։

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

◆ Ապրիլի 19-ին Մեժեվայա փողոցում, Միլօրվեանցի փուռից, տիրոջ բացակայութեան ժամանակ, անյայտ անձեր գողացել են 277 րուբլի։

◆ Նոյն օրը Թիֆլիսի կենտրոնական հիւանդանոցից անյայտ անձեր գողացել են 70 րուբլու զանազան գործիքներ, հայելի, շոր, գորգ և այլն։

◆ Նոյն օրը, գիշերվայ ժամը 12-ին, Նիկօլայեվսկի փողոցում, պրիստաւ Լիւդվիգ Սկլեանչենկօյի բնակարանում հրդեհ ծագեց, որը հանգցրեց հրդեհաշէջների խումբը։ Տանը ապահովագրված է։

◆ Նոյն օրը իշխ. Արղութեանի բաղանիքում, Վօրօնցօվսկի փողոցում, դռնապան Արկադի Գուդուլեանը ընդունում է ազոտի թթւուտի և քացախի էսենցիայի խառնուրդ։ Նրա կեանքը վտանգի մէջ է։

◆ Ապրիլի 20-ին, գիշերվայ ժամը 12-ին, 7-րդ քաղաքամասում մի անյայտ չարագործ ատրճանակի հարուածով աջ ոտից վիրաւորել է Բագրատ Քանանօվին։ Վիրաւորվածին տարել են Միքայէլեան հիւանդանոց։

◆ Ապրիլի 20-ին, երեկոյեան ժամը 9-ին, Դեսիմօնօվսկայա հրապարակում, Բուդակօվի տանը բնակվող Րօգօվի բնակարանում է մտել Եփրեմ Սմիրնօվը և Րօգօվի աղջկան հարցրել է, թէ արդեօք նա մերժեց ամուսնանալ իր հետ թէ ծնողները, և երբ օրիորդը պատասխանել է, որ ինքն է մերժել, Սմիրնօվը բռունցքով վիրաւորել է օրիորդին փորից և անյայտացել։ Վիրաւորվածին տարել են հիւանդանոց, և միջոցներ են ձեռք առնված ձերբակալելու Սմիրնօվին։

◆ Ապրիլի 20-ին, գիշերվայ ժամը 12-ին, Մեժեվայա փողոցով անցնող Ալ. Ուգուլավայի վրա յարձակվել են 2 անյայտ չարագործներ և, ատրճանակի հարուածներով վիրաւորելով նրան ձախ թիկունքից, անյայտացել են։

◆ Ապրիլի 20-ին, երեկոյեան մօտ ժամը 10-ին, Պանասեվիչա փող. № 27 տանը բնակվող Մարիամ Ալլահվերդեանի բնակարանում հրդեհ է առաջացել, որը հանգցրել են տնային միջոցներով։ Վնասը հասնում է մօտ 100 րուբլու։

ԲԱԳՈՒԻ ԼՈՒՐԵՐ

(Բագուի լրագիրներից)

◆ Բագուի առևտրական ֆիրմաներից մի քանիսը Ռուսաստանի ներքին նահանգներից տեղեկութիւններ են ստացել, որ «Բագու» կայարան հասցէագրված՝ արագ կամ դանդաղ գնացքներով՝ ապրանքներ այլևս երկաթուղիները չեն ընդունում, հետևաբար Բագու ապրանքներ կարելի է ուղարկել միայն բաղամով։

◆ Բագւում հայ կապիտալիստներից մի նոր ակցիօներական ընկերութիւն է կազմվել 100,000 րուբլի դրամագլխով (իւրաքանչիւր պայը 500 րուբլի, 200 ակցիա)։ Այս ընկերութեան նպատակն է բարելաւել Էջմիածնի տնտեսական դրութիւնը՝ նրա հողերը արհեստականապէս ոռոգելով։ Այդ նպատակով ձեռք են բերվելու ջրհան մեքենաներ, որոնցով կարելի է 15 արշին բարձրութեամբ ջուր հանել և ոռոգել ինչպէս վանքի, այնպէս և Վաղարշապատի, Ալիբէգլուի, Զէյվայի, Այլանլուի և այլ գիւղերի հողերը։ Ընկերութիւնը ստանալու է զուտ արդիւնքի 8%-ը, իսկ մնացածը յատկացվում է վանքին։ Շուտով Էջմիածին են մեկնելու մի քանի ինժեներներ։

◆ Բագու է ուղարկված Քութայիսի նահանգական դատարանի անդամ Շահպարոնեանը, վերաքննութեան ենթարկելու համար այն հաշտարար բաժինը, որ յանձնված էր հաշտարար դատաւոր Բելեայէվին, որը ներկայումս բոլորովին հեռացված է պաշտօնից։ Շահպարոնեանը ստիպված է լինելու երկար մնալ Բագւում, որովհետև դժուար է կարգի բերել այն խճճված դրութիւնը, որի պատճառն է նախկին քարտուղար Ասկէրօվը, որի իւրացրած գումարը, ինչպէս ասում են, 200,000-ից անցնում է։

◆ Երդ.-հաւատ. Ն. Իսրբաշեանը ի յիշատակ իր հանգուցեալ մօր 200 րուբլի է նուիրել Բագ. կուլտուր. միութեան բժշկական սէկցիային Վարանդայի շրջանում բժշկական օգնութիւն հասցնելու համար։

◆ Բագուի պետական գանձատան տեղեկութիւնների համաձայն, առ 1-ն ապրիլի Բագու քաղաքի ազգաբնակութեան վրա մնում է անցեալ տարիների հարկ և տուրք ընդամենը 1,041,374 ր. 97 կօպէկ։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Երևան, 25 մարտի

Սուրմալու գաւառում, Դաշնակցութիւնը բարոյապէս ընկնելուց և կազմալուծվելուց յետոյ, շանտաժիստական գործունէութիւնը անցաւ մի ուրիշ «վերակազմված» կուսակցութեան, որը այժմ նոյնպէս անտանելի է դարձել ժողովրդի համար, որպէս նախկինն էր իր վերջին շրջանում։

Ի նկատի ունենալով, որ «վերակազմեալ» կուսակցութիւնը նոյնպէս խորշելի է դարձել ժողովրդի համար, Դաշնակցութեան թափթփուկները այժմ խորհում են օգտվել հանգամանքից և վերակազմել կուսակցութիւնը։ Հաւատացած են, որ ժողովուրդը ուրախութեամբ կը դիմէ իրանց, որպէսզի պաշտպանութիւն գտնի վերակազմեալ շանտաժիստներից։ Մեր կարծիքով, ժողովրդին մնում է թէ մէկ և թէ միւս կուսակցութեանը շնորհակալութիւն յայտնել նրանց անցրած անկեղծ շրջանի գործունէութեան համար և հեռու մնալ ներկայ ոճրագործ խմնամակալներից, որովհետև, նախ քան որևէ կուսակցութիւն կազմելը, պէտք է այնքան կրթվել բարոյապէս, մտաւորապէս, որ կարելի լինի յեղափոխութիւնը ազատ պահել աւազակութիւնից և անգիտակ հասարակութեան հաւատարմութիւնը ի չարը նը գործ դնել *)։ Իսկ մինչդեռ կառաջնորդվէք վայր ի վերոյ վայրենի գաղափարներով, կը պղծէք ամեն մի սուրբ սկզբունք՝ հասարակութեանը մնասից բացի օգուտ չէք կարող տալ և ճիշտ Կրիլօվի առածի նման՝ «ինչ կերպ էլ որ նը նստէք, երաժիշտ չէք դառնայ»։

Ո՞ւր է գաղտնիքը։—Սուրմալուում կայ մի հանրօգուտ հիմնարկութիւն, որը «մանր վարկի ընկ.» է կոչվում։ Այդ ընկերութեան անդամների $^9/_{10}$ մասը զուտ երկրագործ գիւղացիներից է կազմված, որոնք մի լաւ դաս տուեցին նախկին դաշնակցականներին և ընկերութեան ղեկը նրանցից առնելով յանձնեցին զուտ ժողովրդի ցաւերով տանջվող անձանց։ Այդ դասը շատ կծու էր, կսկիծը տուեց «Չիգեարի գլուխը», որից դրդված ճիգ են գործ դնում վերականգնել նախկին վարկաբեկ կուսակցութիւնը, որպէսզի ձեռք բերելով նախկին իշխանապետութիւնը՝ տիրեն այդ միակ հանրօգուտ «մանր վարկի ընկերութեանը» և շահագործեն, որպէս մի ժամանակ շահագործում էին խեղճ և անճար մարդկանց։

Վերակազմելու ծրագիրը ուզում են առաջ տանել խիստ գաղտնապահութեամբ, փափսուկներով, և հաւատացած են, որ Սուրմալուի մանր վարկի ընկ. համար մի այնպիսի անակնկալ առաջ կը բերեն, ինչպէս Եապօնիայի պատերազմը Ռուսաստանի համար. սակայն որքան ծիծաղելի է։ Պէտք է նկատել, որ ժողովուրդը դեռ չէ մոռացել երևանցի Եգոր Տէր-Բարսեղեանի որդուն գողանալու գործը **)։ Ժողովուրդը դեռ չէ մոռացել լեզգու անասունների աւարառութեան գործը, որի պատճառով Սուրմալուի քանի գիւղեր տուգանք վճարեցին։ Պ. պ. վերակազմողներ, երբ նախկին ոճրագործ գործողներին երևան հանելով հասարակութեան դատաստանին յանձնէք, այն ժամանակ միայն իրաւունք ունէք վերակազմելու։

Օ. Նունուֆարեան

Ախալցխա, 13 ապրիլի

«Մշակի» № 79-ում Ախալցխայից ուղղված մի նամակ*) բացատրում էր, թէ ինչպէս Ախալցխայի երկսեռ դպրոցների տեսուչ Ե. Իւսուֆեան, օժտված դեսպոտական հակումներով, ոտնատակ է արել մանկավարժական ժողովների իրաւունքները և դպրոցը կառավարում է իր ազդերով։

Սրանցից նշանաւոր էին մանաւանդ մարտի 4-ի և ապա 13-ի չարաբաստիկ ազդերը, որոնք շաղախված էին անհեղազոյն սպառնալիքներով—ռոճիկից զրկել այն ուսուցիչներին, որոնք կը յանդգնեն չը կատարել իր հրատարակած ազդերի կէտերը։

Սակայն մենք, ներքև ստորագրողներս, կանգնած լինելով սկզբունքային հողի վրա, թէ յիշեալ ազդերի մի երկու կէտերը՝ կիսամեայ ծրագրի**) և քննաշրջանների հարցերը մանկավարժական ժողովին է վերապահված քննելու և լուծում տալու, չը կատարեցինք Իւսուֆեանի պահանջները և, անտես առնելով նրա սպառնալիքները, պնդեցինք մեր ասածի վրա՝ հրաւիրել այդ առթիւ մանկավարժական ժողով։

Իւսուֆեան չուզեց հասկանալ մեզ և մեր իրաւացի պահանջին բաւարարութիւն տալ. նոյնիսկ, դրա հակառակ, իր սկզբունքային հակառակորդների հետ կռուելու համար դիմեց մի ստոր զէնքի և ի կատար ածեց իր սպառնալիքը՝ մերժելով տալ մեր մարտ և ապրիլ ամիսների ռոճիկները։

Առանց կօմմենտարիաների հրատարակելով այս փոքրիկ՝ բայց ազդեղ փաստը, ընթերցող հասարակութեան ուշադրութիւնն ենք հրաւիրում «դեմօկրատ» Իւսուֆեանի իր սկզբունքային հակառակորդների հետ կռուելու միջոցների վրա, միջոցներ, որ կը սազէին յամենայն դէպս ո՛չ նրանց, որոնք յանդգնում են ucitelyami ...

Ախալցխայի երկսեռ դպրոցների ուսուցիչներ՝

Գր. Ինճիկեան, Գ. Տէր-Յակոբեան, Գէորգ Յովսէփեան, օր. Սոֆիա Գալչեան, Արամ Ներսիսեան

ԻՄ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ Գ. ԲՐԻՆԴԱՐԻՆ *)

(Նամակ խմբագրութեան)

Պ. Բրինդարին աւելի զայրացրել է դըպրոցի խղճուկ ուսուցչական կազմի մասին արտայայտած մեր անկեղծ կարծիքը։ Մենք ուսուցիչների մասին յայտնել էինք, որ բացառութեամբ 3—4 ուսուցչի, մնացածները դպրոցաւարտ երեխաներ են եղել։ Պարոնը ճգնում է հերքել մեր ասածները և ասում է, «որ ստատիստիկական տեղեկութիւնները՝ թէ անցեալ տարվայ և թէ այս տարվայ բոլոր ուսուցիչների մասին՝ հաւաստիացնում են, որ նրանցից և ոչ մէկն էլ «контора»-ներում չէ եղել»։ Մի գուցէ ձեր ստատիստիկան այդպէս է «հաւաստիացնում» ձեզ, բայց բարեհաճեցէք ի նկատի առնել նաև մի չէզոք ստատիստիկա, որ իրերի դրութիւնն այլ կերպ է պատկերացնում։ Մի կողմ թողնենք ձեր «հաւանական» ստատիստիկան և անցնենք մեր ստատիստիկային։ Միթէ չը գիտէք, պ. Բրինդար, որ 1906/7 թ. ուսումն. տարվայ ուսուցչական կազմի մէջ կային այդպիսիները. այսպէս՝ ուսուցիչներ Կարապետ Նարինեան և Արսէն Թինիբէկեան ծառայել են «контора»-ներում. առաջինը երկար ժամանակ Ներսէս Մելիք-Փաշայեանի մօտ՝ Եւլախ կայարանում, և եթէ չեմ սխալվում՝ Շուշում, իսկ երկրորդը Բաղդասար Արղութեանի մօտ՝ Գանձակում և Մօսկվայում. վերջինս, պէտք է ասել, որ անհամեմատ քիչ է ծառայել։ Եւ եթէ դուք դիտաւորեալ նպատակով կը կամենաք ուրանալ այդ իրողութիւնը, այն ժամանակ մեզ կը մնայ ասել, որ դուք կեղծում էք։

Ինչ վերաբերում է այն բանին, որ ես ես «контора»-ում եմ ծառայում՝ այդ միանգամայն սխալ է։ Կասեմ միայն, որ մի ժամանակ տեղական մի հայի «конторa»-ում հայերէն նամակների թղթակցի պաշտօն եմ վարել։ Զօրաւոր իմ ծառայութիւնը բերեց ինձ այն եզրակացութեան, որ հայ վաճառականի կապրիզները քիչ թէ շատ կրթված մարդը տանել չէ կարող, որ հայ դպրոցաւարտը конторщикъ նը պիտի լինի. նա աւելի մեծ, իդէալական գործ ունի կատարելու։ Այդ տեսակէտից առաջնորդվելով՝ ես թեցեցի իմ պաշտօնի վրա և հեռացայ այդ ասպարէզից։ Երեք տարուց ի վեր է, որ այստեղ պարապում եմ մասնաւոր ուսուցչութեամբ և գրականութեամբ, իսկ անցեալ սեպտեմբերից սկսած՝ տեղիս բարձրագոյն դպրոցներից մէկի՝ Մօսկվայի առևտրական ինստիտուտի անտեսագիտական բաժնի իսկական ուսանող եմ։ Այդ հանգամանքը, պ. Բրինդար, ցոյց է տալիս արդէն, որ դուք չէք ճանաչում ինձ, որ դուք իրերի դրութեան մասին վայր ի վերոյ տեղեկութիւններ ունէք առհասարակ։

Ներողութիւն, ընթերցո՛ղ, որ հակառակ իմ բուռն ցանկութեան, մի քանի խօսք եղաւ մեր մասին։

Գալով ուսուցիչների ցէնզի մասին բերած համեմատական թւերին՝ պէտք է ասեմ, որ պ. Բրինդար գալիս է մի պլիւս ևս աւելացնելու մեր ասածների վրա. շնորհակալութիւն մատուցած ծառայութեան համար։

Պ. Բրինդարի բերած թւերից պարզ երևում է, որ 1906/7 թ. (1907/8 թւին չեմ դառնում, որովհետև նրա մասին խօսք լինել չէր կարող մեր յօդուածում) դպրոցն ունեցել է ուսուցիչներ հետևեալ ցէնզով. բարձրագոյն կրթ.՝ 4, ճեմ.՝ 5, դպր. թեմ.՝ 3, ուս. զանազան ֆակուլտետների զանազան կուրսերի՝ 4, գիմնազիաւարտ՝ 2 և ուսուցչ. սեմին. 1։ Ինչպէս ընթերցողը տեսնում է, դպրոցաւարտների թիւը հասնում է 10-ի։ Մենք այդ թիւը ստացել ենք այսպէս՝ 3—4—2—1 հաւասար է 10-ի։ Երկու գիմնազիաւարտներին մենք համարում ենք դպրոցաւարտներ, ուսուցչական սեմինարիաւարտին նոյնպէս դպրոցաւարտ։ Իսկ ինչ վերաբերում է զանազան ֆակուլտետների I կամ II կուրսի ուսանող-ուսուցիչներին՝ նրանք ևս դպրոցաւարտների շարքն են դասվում։ Յօժ չէ կարելի համալսարանի չէմքով մտնող կամ 1—2 տարի դասախօսութիւններ լսած մարդուն բարձրագոյն կրթութեան տէր հռչակել։ Պարզ և հասկանալի է մեր ասածը. հասկանալու ընդունակութիւն ցոյց տուէք, կարողացէք վերջապէս հասկանալ մեզ։

Ուսուցիչների մասին յայտնած մեր կարծիքը նոյնը կը մնայ։ Նրանք մանկավարժութեան մասին այնքան հասկացողութիւն ունեն, որքան խոզը մարգարտի մասին։ Եւ դուք, պ. Բրինդար, փոխանակ հեգնաբար խուսափելու մեր հարցից, աւելի լաւ կը լինէր ցոյց տալ այդ «երևելի մանկավարժների» ստացած մանկավարժական կրթութիւնը կամ մանկավարժական գործունէութիւնը։ Աւելի լաւ չէր լինի փաստերով ջախջախել մեզ, քան թէ լռութեան տալ։ Եւ քանի որ դուք Զաքարէի պապանձումն էք պահպանում, այն ժամանակ մենք փաստերով կը խօսենք ձեզ հետ։

Թոյլ տուէք դիմել ձեզ, պ. Բրինդար, և հարցնել՝ թէ Աշտարակի եպիսկոպոսը հոգաբարձութեան հետ միասին ինչ բանով է առաջնորդվել օր. օր. Յարութիւնեանին և Գրիգորեանին, Կար. Նարինեանին, Արսէն Թինիբէկեանին, Սարգիս Սարգսեանին, Միքայէլ Ասրեանին, Արսէն Բէջանեանին և այլոց ուսուցչութեան հրաւիրելիս։ Արդեօք նրանք որևէ տեղ մանկավարժական կրթութիւն ստացե՞լ են թէ ոչ։ Մի գուցէ մանկավարժական կրթութիւն ստացել են ձեր համախոհների բացած դպրոցներում։ Յիշենք պ. Բրինդար, որ Թոքախտով տառապող պ. Վարդապետեան շատ սխալ էր յաճախում դասի, կամ պ. Ասրեանի պարապմունքների

---

*) Սուրմալուի կուսակցական կոմիտաջիներից մէկը Հ.գիւղում հրամայել էր գիւղացիներին՝ արգելել կողմնակի մարդկանց բամբակ առնել, հաւատացնելով որ ինքը առնում է յօգուտ կուսակցութեան, որով երկար ժամանակ շահագործում էր ժողովրդին։

**) «Ժամանակ» № 38 և դրա առիթով պատասխան «Մշակ» № 48, 1907 թ.։

*) Որի հեղինակն էր ներքև ստորագրող Գ. Յովսէփեանը։

**) Մեզանից երկուսը որոշ դիտումներով ներկայացրել են կիսամեայ ծրագիրները։

*) Տես «Մշակ» № 82.

ժամանակ ազնիւների գասաքանից դուրս գալը էլ մի մեծ [illegible] գոնէ լսեցեք, քանի որ այդ լուսեիմն մեր գործին շատ կարևոր է [illegible]

Եւ վերջապէս ... [illegible]

(Կը շարունակուի) [illegible]

ՖԵԼԻԵՏՕՆ

ՄԵՐ ՎԻՐԱՒՈՐ ՍԱՄԱՐԱՑՈՒ Գ. Մ. ՓՈՐ-ԹՈՒԹԱԼԵԱՆԻ ՀԻՇԱՏԱԿԻՆ

(Յատկացնում [illegible])

—Ա՛խ, Երբ [illegible] հայոց
Հայն էլ յարեաւ ի մեռելոց
[illegible]

Իժ պատասխանը

—Ա՛յն ժամանակ, երբ մեր հայոց
Բազմեն աթոռ սուրբ Սահակներ,
Երբ վարդապետք լինեն Մաշտոց
Եւ քահանայք սուրբ Ղևոնդներ.

Ա՛յն ժամանակ, երբ մեր խեղճ ազգ
Ջի ծնի Սուրմակ, օձ Մեհրուժան,
Երբ Վեստ. Սարգիս, Զանգակ, Վասակ
Մեզ չեն ուղղի տէգ ու նիզակ.

Ա՛յն ժամանակ, երբ արծաթներ
Ցարգվեն մեղնում, բայց ոչ պաշտվեն,
Երբ կայսիրը կը տանք կայսեր՝
Աստուծունն էլ ազգի ցաւին.

Երբ վիրաւոր եղբօր վէրքին
Դընենք ձէթը Սամարացու,
Երբ եսական թքենք փառքին,
Հոգին կրենք սպարտացու.

Ճշմարտութեան երբ նահատակ՝
Հաստատ կամքով մտնենք վիրապ,
Կրօն ու լեզու—թանգ յիշատակ—
Երբ պինդ բռնենք անդունդի ափ.

Երբ մենք գործով, չէ թէ անուամբ,
Կըրենք Խաչը Նազովրեցու,
Երբ մենք մեռնենք, գնանք թաղվենք
Այն մեծ Սիրով Գալիլիացու.

Ա՛յն ժամանակ, երբ զոհելու
Ջենք խնայի եղբօր մեր կեանք՝
Գերութեան բանտ փշրելու
Սիրով կը տանք նրան փրկանք.

Երբ մեր մայրեր բաշխեն հայոց
Այսպէս հոգով սնված որդիք,—
Ահա, կասենք, ձեզ աւետիք.
Հայն էլ յարեաւ ի մեռելոց։

Մոծակ

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՖՐԱՆՍԻԱՅԻՑ

Փարիզ, 15 ապրիլ

Դեռ թարմ է յիշատակը այն պատուական անձի, որ վաղօրէն սպանվեց գիշեր ժամանակ Կահիրէի մութ փողոցներում։ Դեռ շարունակվում են բողոքի և ցասման համախմբումները՝ գործված կայէնեան ոճրի դէմ, դեռ հնչում հողեհանգստեան զանգակները, և լրագիրների մէջ իրեւում են եղեռնը դատապարտող ու զոհին արժանիքները փառաբանող յօդուածներ։

Արփիար Արփիարեան մեր այն եզական, հոյակապ դէմքերից մէկն էր, որի կորուստը յաւէտ ողբալի ու անփոխարինելի է։

Անփոխարինելի է արդարև այդ կորուստը, և նրա թողած բաց տեղը ներկայիս գրաւող չը կայ Թիւրքահայ հրապարակախօսութեան ասպարէզում, բայց արդեօք արժանավայել կերպով գնահատվեց իր կենդանութեանը այդ հայ Մենդորը՝ որ պարտականութեան զոհը եղաւ։

Այլևս յայտնի մի իրողութիւն է, թէ այն անշահախնդիր գաղափարական գործունէութիւնը, որ նա ունեցաւ հասարակական կեանքի ասպարիզում, իր անհատական կեանքում ուրիշ արդիւնք առաջ չը բերեց, եթէ ոչ միայն զրկանք, հալածանք ու տառապանք։ Նա իր հանճարեղ գրչով Թիւրքահայ ժողովրդի միտքը զարթեցրած, մըշակած և ձգտել տուած էր դէպի գիտակցութիւնը, դէպի ճշմարիտ հայրենասիրութիւնը, բայց այդ միևնոյն ժողովրդի կարող դասակարգը չէր հետաքրքրվում նրա աղքատիկ ներքին վիճակով։ Նա իր ազգակիցներին օգտակար լինելու նպատակով անձնական ամեն հաճոյքից ու վայելքից հրաժարելով իր կեանքը կամաւոր զոհաբերութեան մատնած էր, մինչդեռ իր աջակիցները մոռանում էին իրան։

Նրա սպանումից վերջն էր որ հայ մամուլի ազնիւ մասը իր լուսաւոր լապտերը գարձրեց նրա անցրած մարտիրոսական կեանքի շրջանների վրա։

Արփիարի անձնական զոհողութեան գըլխաւոր թւականը սկսում է մանաւանդ այն ժամանակից, երբ նա դէպքերի հարկադրումով հեռանում է Պօլսից։ Լօնդօնում նրա կացութիւնը նախանձելի չեղաւ։ Փարիզում նմանապէս։ Ասում են, որ նա Ֆրանսիայի մայրաքաղաքում ապրում էր անհնարին զրկանքների մէջ, և տեղական մեծահարթամ հարուստ հայերից և ոչ մինը չը մտածեց սփոփել այդ բազմերախտ հասարակական գործիչը։ Վենետիկում Փարիզից աւելի բարդուոր չեկաւ նրա վիճակը։ Նա դարձաւ

մոնի փորձի ենթարկվեց, և շատ յուսահատական օրեր ունեցաւ։ Իսկ երբ [illegible]տոս հասաւ, նրա արտաքին երևոյթը [illegible]ն խղճալի էր, որ մարդու լացը գա[illegible]։

[illegible] այնքան էլ գոհ չը մնաց սակայն փա[illegible]ների երկիրը ոտք դնելուց։ Մի ժա[illegible]կ վերջ, երբ ես մեկնում էի Կահիրէից, [illegible]նձ ասում էր.

—Ա՛խ, բարեկամս, ես ալ տկար եմ, ես [illegible]ուզեմ հեռանալ սա ֆէլլահներու երկ[illegible], բայց միջոց չունիմ։

[illegible] այն ժամանակումն էր, երբ նա «Շի[illegible]» խմբագրութիւնը վարում էր։ Հա[illegible]ելի ամսահանդէսի հրատարակութիւնը [illegible]րար մի արդիւնք չէր հայթայթում [illegible]։ Վերջապէս «Լուսաբերի» տեական [illegible]գրութեան պաշտօնին կոչվելով, յոյս [illegible]ածում մի քիչ հանգիստ շունչ առնել, [illegible]ղբայրասպան հարուածը նրան մահա[illegible] գետին գլորեց։

Լրագրում կարդացինք, որ երբ մի քանի երիտասարդներ Պօղոս Նուբար փաշային երթալով շնորհակալութիւն են յայտնում Արփիարի յուղարկաւորութեանը նրա ներկայ գտնվելուն համար, նա ցաւելով ասում է, որ հանգուցեալին մահից ծանօթ չէ եղել, ապա թէ ոչ կարող էր նրան օգտակար լինել...։

Դժբաղդ Արփիար, որ Եգիպտոսի պէս հայաշատ ու հարուստ մի միջավայրում նոյնիսկ, ուր չը նայելով թէ լրագրութեան բեմից միշտ խօսում էր ժողովրդին հետ, այնուամենայնիւ նա մոռացութեան վարագոյրի ետևում ընկած՝ իր օրերն անց էր կացնում անմխիթար։

Մտքի և գաղափարի այդ բազմարդիւն մշակը հուսկ ապա մի համեստ յոբելեանի էլ չարժանացաւ։ Եւ նրա գերեզման իջնելուց յետոյ է միայն որ սկսեցին գնահատանքի ու ափսոսանքի անվերջ ցոյցերը...

Ասացէք, քամահցուցիչ չէ՞ սա մեր հայկական իրականութիւնը...

Ս. Մ. Ծոցիկեան

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳՐ. ԳՈՐԾԱԿԱԼ.

Ն ե ր ք ի ն

20 ապրիլի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Եապօնիայի ռուսաց դեսպան Բախմետէվը իր խնդրագրի համաձայն պաշտօնից արձակված է, մնալով արտաքին գործերի մինիստրութեան վարչութեան մէջ։

Արտաքին գործերի մինիստրութեան վարչութեան մէջ գտնվող հօֆմէյստէր և սենատոր Մալէվսկի-Մալէվիչին հրամայված է լինել Եապօնիայի ռուսաց դեսպան։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Ապրիլի 18-ին, Մեծ դահլիճում, ի պատիւ շվեդական Թագաւոր Գուստաւի ճաշ տրվեց, որի ժամանակ երկու միապետները ողջոյնի և բարեկամական ճառեր փոխանակեցին։

Ապրիլի 19-ին, ցերեկվայ ժամը 12-ին, շվեդական Թագաւոր Գուստաւը իր շքախմբով Ցարսկօէ Սէլօից եկաւ Պետերբուրգ, ուր 4 ժամ քաղաքի զանազան հնութիւնները նայելուց յետոյ, կրկին իր շքախմբի հետ միասին, երեկոյեան ժամը 4 և 35 րոպէին մեկնեց Ցարսկօէ Սէլօ։

Ներքին գործերի մինիստրութեան զեմըստվային բաժնի կառավարիչ Լիխվինօվը ապրիլի վերջերը մեկնում է Տաւրիկեան, Եկատէրինօսլավի և Խարկօվի նահանգները, տեղական գիւղացիական հաստատութիւնները վերաքննելու համար։

Ա ր տ ա ք ի ն

19 ապրիլի

ՏՕԿԻՕ։ Հրատարակված է կայսերական ուկազ այն մասին, որ Պետերբուրգի եապօնական միսսիան վերածվում է դեսպանութեան և որ դեսպան է նշանակվում բարօն Մօտօնօն։

ԲԵՐԼԻՆ։ Բացվեց բանկային գործիչների համագումարը. նախագահ ընտրվեց ներքին գործերի մինիստրի օգնական Գերմուսը։ Խօսելու են մօտ 200 պատգամաւոր։

20 ապրիլի

ՀԱԱԳԱ։ Պատգամաւորների պալատում, արտաքին գործերի մինիստրը, Հիւսիսային ծովի մասին կապած պայմանագրի առիթով ուղղած հարցապնդման պատասխանելով ասաց, որ պայմանագիրը ստորագրող բոլոր ծովափնեայ պետութիւնները մաքրեցին քաղաքական մթնոլորտը և վերջ դրին փոխադարձ անվստահութեան։ Նիդէրլանդական կառավարութիւնը իր սեփական շահերով ասպարէզ եկաւ ստանալու երաշխաւորութիւն, որ երկրում ոչ մի բարդութիւն առաջ չի գայ։ Պայմանագիրը պէտք է դեկավար թէլ ծառայէ ծովափնեայ պետութիւնների բարեկամական քաղաքականութեան համար։ Նա իրանից յաւիտենական խաղաղութեան բանաձև չէ ներկայացնում և ազգային պաշտպանողական ասպարիզում չը պէտք է dié far niénte ունենայ։ Հռետորն, ընդհակառակն, գտնում է, որ Նիդէրլանդիայի վրա պարտականութիւն կայ պահպանել իր անկախութիւնը։

ԽՐԻՍՏԻԱՆԻԱ։ Ցերեկվայ ժամը 3-ին մեկնեց անգլիական Թագաւորական զոյգը Վիկտօրիա պրինցեսօ ուղեկցութեամբ։

21 ապրիլի

Ն ե ր ք ի ն

ՄԱԼՄԻԺ։ Գիշերս տեղական բանտարկեալների մի մասը փախաւ և զինված դիմադրութիւն ցոյց տուեց պահակներին։ Չորս բանտարկեալներ սպանված են, հինգը՝ մահացու կերպով վիրաւորված։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Երէկ, Ցարսկօէ Սէլօյի Մեծ պալատում տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր կերպով Մեծ Իշխանուհի Մարիա Պաւլօվնայի և շվեդական պրինց Վիլհէլմի պսակադրութեան հանդէսը։

Ա ր տ ա ք ի ն

ԼԻՍԱԲՕՆ։ Ապրիլի 19-ին պալատի նախագահը նիստը բանալով ճառ արտասանեց, որ նուիրված էր հանգուցեալ Թագաւորի և գահաժառանգի յիշատակին։ Յատուկ պատգամաւորութեան յանձնարարված է պալատի անունից ցաւակցութիւն յայտնել Թագաւորին և Թագաւորական տան անդամներին։ Ապա նիստը ի նշան սգի փակվեց։

ԲԵՐԼԻՆ։ Ռէյխստագին զեկուցվեց մարօկկեան գործերի վերաբերեալ Սպիտակ գրքի բովանդակութիւնը։ Գիրքը բաղկացած է 14 բաժիններից և շօշափում է 1906 թ. սեպտեմբերեան և 1908 թ. ապրիլեան դէպքերը։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 թ.
(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.,
Կ. Մ. ՋԻԿՕՎԱՆԻ—$9^1/_2$—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆՑ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։
Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ.
Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց ծաղկահատ.։
Կ. Ի. ԳՁԵԼԻԵՎ—1—2 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի։
Ա. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—1—$1^1/_2$ ժ. ներքին և երեխայոց հ.։
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Ի. ՇՉԵՐԲԻՆԱ—$1^1/_2$—2 ժ. մանկաբարձութեան։
Գ. Ց. ԳՈՒՐԳԵՆՕՎ—12—$12^1/_2$ ժ. կանանց և մանկաբարձութեան։
ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ
Ա. Ց. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ—6—7 ժ. վիրաբուժ., վեներական, միզասեռ և մորթու հ.
Վճարը 50 կ.։ Չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

Խարկօվի հասարակութիւնը, ի նկատի ունենալով Թիւրքական Հայաստանի հայ ժողովրդի՝ սովի ճանկերում տառապող աննախանձելի դրութիւնը և կամենալով օգնութեան ձեռք մեկնել իր քաղցած եղբայրներին, ընտրեց երեք անձնաւորութիւններից բաղկացած մի հանգամանքին յանձնաժողով, որի ջանքերով հանգանակվեց 604 րուբլու մի գումար։

Յիշեալ հանգամանքին յանձնախմբի անդամներն են՝ Տիգրան Կարէքցեան, Մովսէս Սարգիսեան և Քերովբէ Եսայեան։

Իսկ վերոյիշեալ 604 րուբլին հանգանակված է հետևեալ նուիրատուներից.

Ա. Քեօսաեան, Մ. Ղուկասեան և եղբ. Յ. և Գ. Կարլանեան՝ 25-ական ր., Գ. Փաչաջեան, Ա. Տէր-Կարապետեան, Դ. Մելիքեան և Մ. Սարգիսեան՝ 15-ական ր., Ա. Ադամեան, Յ. Աւդալեան, Տ. Տէր-Կարապետեան, Գ. Սարգսեան, Յ. Ղազարեան, Պ. Սահակեան, Է. Քեօսաեան, Գ. Իշխանեան, Յ. Էկզեկեան, Պ. Քըչուրեան, Յ. Համշինեան, Մ. Եանուխեան և Գ. Եսայեան՝ 10-ական ր., Յ. Ոսկանեան, Կ. Դաբաղեան և Ս. Ղազանջեան՝ 8-ական ր., Յ. Ուզունեան և Յ. Սուխանօվ՝ 7-ական ր., Պ. Սեթեան, Պ. Թօփչեան, Հուսէյն Եանուխ-օղլի, Յ. Գոգոեան, Յ. Ծաղիկեան, Ս. Սանօսեան, Մ. Գոգոեան, Վ. Զաուշեան, Յ. Մայիլեան, Յ. Թորոսեան, Կ. Յարլանեան, Մ. Եանուխեան, Խ. Դուզանջեան, Յ. Յովսէփեան, Շ. Յովհաննէսեան և Մ. Սէմէրջեան՝ 5-ական ր., Կ. Բալջեան՝ 4 ր., Վ. Ղամարեան, Ս. Ղազանջեան, Յ. Ադամեան, Խ. Ղազարեան, Պ. Ալօզեան, Թ. Ստեփանեան, Փ. Էքնարեան, Ս. Սեթեան, Ն. Ասլանեան, Լ. Ճարակեան, Մ. Տէր-Կարապետեան, Ա. Կասարեան, Ե. Դաբբինեան, Կ. Հէնօեան, Մ. Ենուզեան, Յ. Եղիկեան, Հ. Զաուշեան, Գ. Քէշիշեան, Կ. Նազարեան, Գ. Արութեան, Ա. Եսայեան, Ա. Քէշիշեան, Ա. Կիւրեղեան, Մ. Ղազարեան, Գ. Բալասանեան, Մ. Տէր-Բաղդասարեան, Տ. Կարէքցեան և Գ. Բաստաեան՝ 3-ական ր., Մ. Մելքոնեան և Բ. Զօլօեան՝ իւրաքանչիւրը 2 ր. 50 կ., Յ. Թօփչեան, Ա. Բունաղեան, Հուսէյն Մօլլա-օղլի, տիկ. Այգալեան, Ս. Մելքոնեան, Պ. Եսայեան, Փիլոս Կըթմելի, Մ. Ասլանեան, Մ. Թարվերդեան, Օհանօվ, Գ. Թուաշեան, Ս. Սօլօյժի, Պ. Նշանեան, Մ. Ներսեսեան, Տ. Գէորգեան, Գ. Քիւփալեան, Գ. Ջութիկեան, Գ. Գոգոեան, Պ. Անտօնեան, Պ. Եանուզեան, Ց. Յարութիւնեան, Պ. Քիւփարեան, Մելիքեան, Մ. Մինասեան, եղբ. Դարախչեաններ, Սէմէրջի Համբարձումի մայրը, Կ. Բաբուտչեան և Մ. Իսբիրեան՝ 2-ական ր., Ս. Յարութիւնեան՝ 1 ր. 50 կ., Թ. Նազարեան, Պ. Ոսմանեան, Մ. Մկօջեան, Գ. Աւդալեան, Ս. Մուրադեան, Պ. Աբօյեան, Ց. Աբէլեան, Մ. Սաքօյեան, Ց. Ղույումջեան, Ե. Դաբաղեան, Յ. Աւեանեան, Ս. Բալախեան, Մ. Սեթեան, Եղիազար, Գ. Գագօյեան, Գ. Թևֆոսեան, Բ. Մանուկեան, Ա. Մարգարեան, Վ. Խլտճեան, Բ. Դաւթեան, Մ. Յարութիւնեան, Հ. Գրիգորեան, Հ. Համբարեան, Յ. Ղազանջեան, Գ. Աւդալեան, Կ. Ղազարեան, Ա. Եանուզեան, Ս. Մահսէնեան, Է. Դադաղեան, Ա. Պօղոսեան, Մ. Թոմասեան, Ս. Նորագեան, Ա. Մարգարեան, Խ. Անգլեան, Պ. Կոստանեան, Ս. Ազօյեան, Ա, Ազօյեան, Ո. Ուրուշանեան, Տ. Պետրոսեան, Բ. Յարութիւնեան, Փ. Քիսիլեան, Վ. Ծաղիկեան, Գ. Մկօյեան, Մ. Կազօյեան, Կ. Կրպօյեան, Պ. Ղևոնդեան, Ա. Պետրոսեան, Յ. Տէր-Բարդուղիմէոսեան, Վ. Փահլէվանեան, Ա. Աղարաբեան, Գ. Յովհաննէսեան, Ե. Քէշիշեան, Ս. Պօղոսեան, Հ. Ադամեան, Մ. Դաւթեան, Ս. Լաչեան, Խ. Շուլիս, Բ. Գալստեան, Մ. Սրաբեան, Ա. Ի. Արութիւնօվ, Խ. Գույջեան, Ս. Ասլանեան, Մ. Հնձաջի, Ծատուր Լէբլէբիջեան, Ս. Տէրտէրեան, Մ. Ազօեան, Կ. Եղիկեան, Գ. Ակօեան, Սարգիս Ազօյեան և Սողոմոն՝ 1-ական ր., Ա. Բալաջեան՝ 50 կ.։ Ընդհանուր գումարը՝ 604 ր.։

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս Ի Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ր Ա Ն

Երեքշաբթի, ապրիլի 27-ին
Հայ Դերասանական ընկերութիւնը
պ.պ. անդամների, կանդիդատների և նրանց ընտանիքների համար
կը ներկայացնէ
ԴՕՆ-ԳՐԻԳՕՐԻՕ
կօմ. 3 գործ.
Մասնակցում են տ.տ. Նոնիկեան, Յասմիկ, պ. պ. Տէր-Դաւթեան, Վրոյր, Աւետեան, Ազայեան և ուրիշները։
Սկիզբը երեկոյեան ժամը $8^1/_2$-ին

Գոլովինսկի պրօսպէկտի վրա, Սբիեանցի № 19 տան մէջ,
Պարիզից նոր եկած Ֆրանսիացիների խումբը
կը ցոյց տայ
ՆՈՐ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ
Պարիզի կեանքից։ Թիֆլիսում դեռ ոչ ոք չէ ցոյց տուել այդ պատկերները։ Պատկերները առանց աղմուկի են։
(կ. ե.) 2—2

Բ Ժ Ի Շ Կ
Ա. Մխիթարեանց
Ընդունում է հիւանդներին, [illegible] և մորթու հիւանդութիւնների, առաւօտեան 12—2 ժ., երեկ. 5—7 ժ., Օլգայի(?) փողոց № 33.
(ա. օ.) 100—36

„ՀԱՅՐԵՆԻՔ“
Ազգային-քաղաքական շաբաթաթերթ
Բաժինը [illegible] տարեկան 3 ր. 50 կ.
[illegible] 3 ր. 50 կ.
Հատավաճառ 7 կոպ.
Խմբագրութեան հասցէն Թիֆլիս, Պոլիցեյսկայա № 7
[illegible] № 1.
Խմբագիր [illegible]
Հրատարակիչ [illegible] 3—3

Փորձւած սերմեր
ՍԵՐՄԵՐ
բանջարանոցային
ծաղկային
դաշտային
Գրեյսկուրանտ ուղարկվում է ձրի
Кавказское Т-во Сѣмянного Хозяйства Квеесъ и К-о
Тифлисъ, Михайловск. пр. № 55.
25—17

1908 թ. ապրիլին լոյս կը տեսնի Աստրախանում
„Լ Ր Ա Բ Ե Ր“
շաբաթաթերթը
Բաժանորդագինն է Աստրախանում տարեկան 3 ր., Աստրախանից դուրս 4 րուբլի։
Հասցէն՝ Астрахань, редакція газеты „ЛРАБЕРЪ“.

ԲԱՆԿԱՅԻՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ
„Ա. ՓՐԻԴՈՆԵԱՆԻ և Ը ՆԿ.“
սրանով յայտնում է, որ ապահովացման համար երրորդ կարգի վիճակախաղութեան տոմսակների, առ 1-ն մայիսի սոյն ամի, մէկ տոմսակին վերցնում է առանց մարկայի
Ե Ր Կ Ո Ւ Ր Ո Ւ Բ Լ Ի
Գրասենեակը հեռագրով և անվճարելի տոմսակները չէ ապահովացնում։
(22, 26) 2—1

(22, 25, 30, մ. 6,) 117521 4—1

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ
Մայր աթոռի Գէորգեան հոգևոր ճեմարանի վարչութիւնը յայտնում է ի գիտութիւն հայ հասարակութեան, որ գալ 1908/9 ուսումնական տարում, ս. Էջմիածնի հոգևոր ճեմարանում, ոչ մի դասարանում ընդունելութիւն լինելու չէ, բացի «Լազարեան» անուան սաներից, որոնց մասին կարգադրված է նախօրօք ի տեր հանգուցեալ վեհափառ հայրապետի առանձին կօնդակով։ Յայտնելով ի լուր հասարակաց, վարչութիւնս աւելացնում է, որ լինելիք դիմումներն ու խնդիրները կը մնան անհետևանք։
(օ. մ.) 3—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՏՆԱՅՆԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ
ցանկանալով ամառվայ ամիսներում բանալ իր արհեստանոցի ճիւղը
ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆՆԵՐԻՑ ՄԷԿՈՒՄ
դիմում է հասարակութեանը, խնդրելով դրամական աջակցութիւն այդ դիտաւորութիւնը իրագործելու համար։
Նպաստները հասցնել տնայնագործական ընկերութեան վարչութեան կամ «Մշակի» խմբագրութեան։

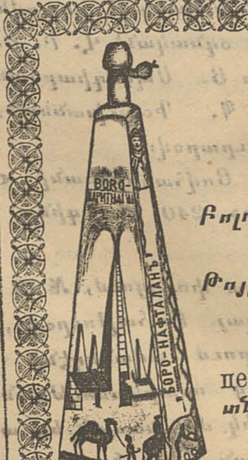

ՆՈՐ ԳԻՒՏ
„ԲՕՐՆՕ ՆԱՖԹԱԼԱՆ“
Բոլորովին փչացնում է գլխի թեփը, պիրքացնում մազերը, նպաստում է նրա բուսնելուն և տալիս է նրան խսկական տեսք։
Թոյլատրված է բժշկական վարչութիւնից, որպէս չը պարունակող ոչ մի վնասակար նիւթ։
Վաճառվում է՝ Кавказское Т-во торгов. аптек. товарами; Офицерское Экономическое общество и въ ихъ отдѣленеіяхъ. դեղատներում, դեղավաճառների և հոտաւէտեղէն ծախողների մօտ։
(7,22) 25—20